СОВЕТ КҮРҸҮСТАНЫ

1921-чи илин мартындан чыхыр

Бүтүн өлкәләрин пролетарлары, бирләшин!

КҮРҸҮСТАН КП МӘРКӘЗИ КОМИТӘСИНИН, КҮРҸҮСТАН ССР АЛИ СОВЕТИНИН ВӘ НАЗИРЛӘР СОВЕТИНИН ОРГАНЫ

„სოვეტ გურჯუსტანი" — საქართველოს კპ ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს და მინისტრთა საბჭოს ორგანო

★ «СОВЕТ ГЮРДЖУСТАНЫ» — орган ЦК Компартии Грузии, Верховного Совета и Совета Министров Грузинской ССР

№ 42 (9738) ● ҸҮМӘ АХШАМЫ, 12 АПРЕЛ 1990-чы ИЛ ● Гиҗмәти 3 гәп.

Бирликдә јенидәнгурма јолу илә кетмәли

Совет кәнҹләри јенидәнгурманын мүвәффәгијјәт газанмасыны үрәкдән истәјирләр. Инди диалог заманәсидир вә сосиалист вәтәнинин кәләҹәјини өз үзәринә көтүрмәли олаҹаг нәслин сөзү санбаллы вә нүфузлу сәсләнир. Коммунист Партијасы она бәрабәрләр ҹәмијјәсиндә данышмағы тәклиф едир. Апрелин 10-да Москвада ССРИ президенти, Сов.ИКП МК-нын Баш катиби М. С. Горбачов ҮИЛККИ XXI гурултајынын нүмајәндәләри илә көрүшмүшдүр. О, совет комсомолунун чохмилјонлу дәстәсинин нүмајәндәләри гаршысында чыхыш етмишдир. Көрүшдә В. А. Медведев, К. П. Разумовски, А. Н. Киренко, Ј. А. Манајенков, Ј. С. Стројев, Г. И. Усманов, И. Т. Фролов иштирак етмишләр.

* * *

Гурултајын нүмајәндәләри В. И. Ленинин Мавзолеји өнүнә әклил гојмушлар. Мәрасимдә М. С. Горбачов иштирак етмишдир.

(СИТА).

«ПРАВДА» ГӘЗЕТИҺАГГЫНДА

Сов.ИКП МК-нын гәрары

Сов.ИКП Мәркәзи Комитәси «Правда» гәзети һаггында» гәрар гәбул етмишдир.

Гәрарда гејд олунур ки, јенидәнгурманын мүасир мәрһәләси, ҹәмијјәтин һәјатынын бүтүн саһәләринин көкүндән дәјишдирилмәси просеси Сов.ИКП гаршысында партијанын, онун фәалијјәтинин үслуб вә методларынын гәтијјәтлә јениләшдирилмәси илә бағлы мисли көрүнмәмиш дәрәҹәдә мүрәккәб вә нәһәнк вәзифәләр ирәли сүрүр. Сов.ИКП-нин рәһбәр вәзијјәтинин конститусијада тәсбит олунмасындан партијанын имтина етдији бир шәраитдә бу, хүсусилә ваҹибдир. Буна көрә дә партијанын авангард бирләшдиричи ролуну мөһкәмләндирмәк, онун күтләләрә идеја-сијаси тә'сиринч күҹләндирмәк вәзифәси јени шәкилдә гаршыда дурур. Белә әмәли ишдә партија мәтбуаты, һәр шејдән әввәл, Сов.ИКП МК-нын органы — «Правда» гәзети чох мүһүм јер тутур.

Сов.ИКП Мәркәзи Комитәси гејд едир ки, «Правда» гәзетинин чыхышларынын сәвијјәси бу јахынлара гәдәр мүасир тәләбләрә, охуҹуларын тәләбатына һеч дә там мә'нада ујғун кәлмирди. Өз тә'јинатыны јеринә јетирмәк үчүн «Правда» гәзети, бүтүн партија мәтбуатымыз кими, кәрәк еһкамчы тәфәккүр үнсүрләриндән, стереотипләрдән вә рәсмијјәтчиликдән гәтијјәтлә имтина едәрәк, фәал сурәтдә ишини јенидән гурсун.

Јени типли мәтбуата — халг мәтбуатына вә халг үчүн мәтбуата, охуҹуларын е'тимадыны газанан, онларла һамынын анладығы дилдә данышан азад вә доғручу, вичданлы вә ачыг мәтбуата да Ленин принсипләринә ҹан..., реал мәзмун вермәк лазымдыр.

Охуҹулар мәтбуатымыздан доғру-дүзкүн сөз, јенидәнгурма практикасына даир дәрин, сәриштәли тәһлил, истәр тә'мин едилмиш мүсбәт ирәлиләјишләр, истәрсә дә ҹәмијјәтдә сосиал кәркинлик доғуран сосиал-игтисади чәтинликләрин, позунтуларын, мәнфи һалларын сәбәбләри һаггында ајдын вә дәгиг фикирләр көзләјирләр.

Мәтбуатын иши барәсиндә артан тәләбкарлыг да бунунла бағлыдыр. Инди партија мәтбуаты һаггында Ленин тапшырығы јенидән хүсуси актуаллыгла сәсләнир: даһа аз сијаси һәдјан, даһа чох әмәли иш, күтләләрин ҹанлы конкрет нүмунәләр әсасында тәрбијәси. Мәтбуатымыз јенидәнгурма платформасында ҹәмијјәтин бүтүн сағлам гүввәләринин бирләшдирилмәсиндә, сых бирләшмәсиндә фәал, јарадыҹы, әмәли рол ојнамалыдыр.

Һәгигәти, анҹаг һәгигәти јазмаг, Сов.ИКП-нин хәттини, әсаслы јенидәнгурма вә јениләшдирмә хәттини инадла вә ардыҹыллыгла јеритмәк коммунист журналистләрин, өлкәнин партија нәшрләринин бүтүн ишчиләринин партијалы борҹудур.

Партијанын әсас мәтбу трибунасы олан «Правда» гәзети диггәти Сов.ИКП сијасәтинин һәјата кечирилмәсинин башлыҹа истигамәтләриндә ҹәмләшдирмәлидир.

Јенидәнгурманын индики мәрһәләсиндә бүтүн партија публисистикасы кими, «Правда»нын да апарыҹы мөвзусу јенидәнгурма просесини Сов.ИКП МК-нын феврал вә март (1990-чы ил) пленумларынын идејалары руһунда партија ислаһатыны дәриндән, һәртәрәфли ишыгландырмаг олмалыдыр. Бу заман ону әсас тутмаг лазымдыр ки, јениләшмиш партија сосиализм јолуну тутан, Марксын, Енкелсин, Ленинин тә'лимини јарадыҹылыгла инкишаф етдирәрәк фәһлә синфинин, бүтүн зәһмәткешләрин мәнафејини ифадә едән бир партија кими тәсәввүр олунур. О, дөвләт һакимијјәти сәлаһијјәтләрини өз үзәринә көтүрмүр. Онун ролу өз сијасәти вә бүтүн әмәли иши илә халгын е'тимадыны газанан, халг депутатлары Советләриндәки, башга органлардакы вә иҹтимаи тәшкилатлардакы коммунистләр васитәси илә иш көрән демократик тәрздә танынмыш лидер олмагдыр.

Өзүнә хас олмајан функсијалардан јаха гуртармагла Сов.ИКП сә'јләрини нәзәријјәнин, фәалијјәт програмларынын һазырланмасы үзәриндә, тәшкилатчылыг вә тәрбијә иши, ҹәмијјәтин сых бирләшдирилмәси үзәриндә, кадр сијасәтинин һәјата кечирилмәси үзәриндә ҹәмләшдирир. Партија јени шәраитдә өз вәзифәсини чох дәрин демократикләшдирмә һәјата кечирмәклә мүвәффәгијјәтлә јеринә јетирә биләр ки, бу демократикләшдирмәнин дә әсасыны партијалы күтләләрин һакимијјәти тәшкил етмәлидир.

Сов.ИКП-нин XXVIII гурултајына һазырлыг дөврүндә «Правда», бүтүн партија мәтбуаты совет халгынын вә партијанын кечдикләри јолун әһатәли вә дәрин тәһлилинә, партија тәшкилатлары гаршысында дуран јени вәзифәләрин һәллинә фәал көмәк етмәлидирләр. Кетмәкдә олан үмумпартија дискуссијасы, Сов.ИКП МК-нын гурултај габағы платформасынын вә јени партија низамнамәсинин лајиһәләринин мүзакирәси буна јөнәлдилмәлидир.

Партија мәтбуатынын сәһифәләриндә әмәли диалогу инкишаф етдирмәк, ону принсипиал партија мөвгеләриндән апармаг, сосиализмин јениләшдирилмәси мөвгеләриндә дуран иҹтимаи гүввәләрин бүтүн мүхтәлифлијини тәмсил едән иштиракчыларын кениш даирәсини диалога ҹәлб етмәк, сечдијимиз сосиализм јолунун рәдд едилмәси үчүн көстәрилән бүтүн ҹәһдләрә гаршы кәскин вә инандырыҹы чыхыш етмәк лазымдыр. Совет халгынын сосиализм идејасына сәдагәти илә өз вәтәнини әсл чичәкләнән вә әдаләтли өлкәјә чевирмәк кими вәтәнпәрвәрлик истәји арасында дәрин әлагә көстәрилмәлидир. Нәсилләрин тарихи варислијини ишыгландыраркән бөјүк гәләбәнин 45 иллијини, фашизм таунундан дүнјанын хилас едилмәсиндә совет халгынын бәшәријјәт гаршысында чох бөјүк хидмәтләрини хүсуси гејд етмәк лазымдыр.

Коммунистләрин вә битәрәфләрин мәктубларынын иҹмалларынын дәрҹ олунмасындан кениш истифадә едилсин. Бүтүн рә'јләри әтрафлы нәзәрә алмагла, мүәллифләрин фикирләриндә «дүзәлишләр апармамагла» јанашы, гәзет һәм дә партијанын јенидәнгурмадакы мөвгејини тәсдиг етмәли, мејдана чыхан проблемләри вахтында мүзакирәјә вермәли, актуал мәсәләләрин ҹавабларыны ахтармалы, дәлил-сүбутларла «сағ» вә «сол» тәмајүллү боşбоғазларын, партијаны, сосиализмин Ленин принсипләрини нүфуздан салмаға чалышанларын һамысынын ағзындан вурмалыдыр. Фикир плүрализминин инкишафына, әһалинин бүтүн тәбәгәләринин марағынын вә нөгтеји-нәзәринин рәнкарәнклијинин ашкара чыхарылмасына көмәк едән «дискуссија вәрәгәләри» бурахмаг саһәсиндә «Правда»нын тәшәббүсү мүдафиә едилсин.

Сов.ИКП МК-нын сијаси рәһбәрлијинин үзвләри, партијанын Мәркәзи Комитәсинин үзвләри кәрәк «Правда»нын сәһифәләриндә партијанын, ҹәмијјәт һәјатынын јениләшдирилмәсинин ән кәскин мәсәләләри барәсиндә изаһатларла оператив вә мүнтәзәм сурәтдә чыхыш етсинләр.

Партија тәшкилатларында һесабат вә сечкиләр кими мүһүм сијаси тәдбирләр, бу тәшкилатларын күндәлик фәалијјәти, һабелә бүтүн пилләләрдән олан халг депутатлары Советләринин, дөвләт органларынын, иҹтимаи тәшкилатларын иши дә «Правда»нын диггәт мәркәзиндә олмалыдыр.

Идеја-сијаси саһәдә кедән чохмә'налы, зиддијјәтли просесләр дәрин журналист тәдгигаты апарылмасыны, «Правда»нын сәһифәләриндә објектив әкс олунмасыны тәләб едир. Чохтәбәгәли вә чохҹәһәтли иҹтимаи һәјат, иҹтимаи һәрәкатларын вә групларын мүхтәлиф мөвгеләри әтрафлы, сәриштә илә тәһлил едилмәли, онларла әмәли диалог апарылмалы, партијанын интеллектуал јенидәнгурма потенсиалы һәр васитә илә артырылмалыдыр. Һәгигәт дәрсләрини јадда сахлајараг вә инкишаф етдирәрәк кечмишимиздә авторитар-бүрократик деформасијаларын төрәмәси, сосиализм принсипләринин кобудҹасына позулмасынын нәтиҹәси олан әламәтләрлә өз өлкәсинин вә бүтүн бәшәријјәтин тәрәггисинә партијанын вә халгын реал төһфәсини ифадә едән әламәтләри дәгиг фәргләндирмәк ваҹибдир. Тарихи ирсимиздә әсл мә'нада дәјәрли олан нә варса һамысынын үстүндән гәләм чәкмәк, әхлаги вә мә'нәви ме'јарларымызы, сосиализм јолуна вә коммунизм перспективинә сәдагәтимизи шүбһә алтына алмаг ҹәһдләринә мүгавимәт көстәрмәк лазымдыр.

(Арды 2-чи сәһифәдә)

МҮТТӘФИГ РЕСПУБЛИКАНЫН ССРИ-дән ЧЫХМАСЫ ИЛӘ ӘЛАГӘДАР МӘСӘЛӘЛӘРИН ҺӘЛЛИ ГАЈДАСЫ ҺАГГЫНДА

Совет Сосиалист Республикалары Иттифагынын Гануну

Маддә 1. ССРИ Конститусијасынын 72-чи маддәсинә мүвафиг сурәтдә мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы илә әлагәдар мәсәләләрин һәлли гајдасы бу ганунла мүәјјән олунур.

Маддә 2. Мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы һаггында гәрар референдум (халг сәсвермәси) јолу илә мүттәфиг республика халгларынын азад ирадә ифадәси илә гәбул едилир. Референдум кечирмәк һаггында гәрар мүттәфиг республиканын Али Советинин өз тәшәббүсү вә ја республиканын әразисиндә даим јашајан вә ССР Иттифагы ганунверичилијинә көрә сәс һүгугу олан ССРИ вәтәндашларынын онда бир һиссәсинин имзаладығы тәләб илә гәбул едилир.

Референдум ССРИ-нин референдум һаггында гануну, мүттәфиг, мухтар республиканын гануну илә мүәјјән едилән гајдада кечирилир, — онларын мүддәалары бу гануна зидд олмадыгда.

Референдум мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы һаггында мәсәләнин гојулушу барәсиндә гәрар гәбул едилдикдән алты ајдан тез вә доггуз ајдан кеч олмајараг кизли сәсвермә јолу илә кечирилир.

Референдумда республиканын ССРИ-дән чыхмасы мәсәләсинин гојулушу анынадәк онун әразисиндә даим јашајан вә ССР Иттифагы ганунверичилијинә көрә сәс һүгугу олан ССРИ вәтәндашлары иштирак едирләр.

Сәсвермә кечирилән заман референдума чыхарылмыш мәсәлә барәсиндә һәр һансы тәшвигата јол верилмир.

Маддә 3. Өз тәркибиндә мухтар республикалары, мухтар вилајәтләри вә мухтар маһаллары олан мүттәфиг рес-...

...дәсинин икинчи һиссәсиндә көстәрилмиш милли групларын јығҹам јашадыглары јерләр олан мүттәфиг республикада референдумун јекунлары мухтар республиканын Али Советинин вә мүвафиг халг депутатлары Советләри илә бирликдә мүттәфиг республиканын Али Совети тәрәфиндән нәзәрдән кечирилир.

Маддә 7. Мүттәфиг республиканын Али Совети референдумун јекунларыны ССРИ Али Советинә тәгдим едир. Өз тәркибиндә мухтар республикалары, мухтар гурумлары вә ја бу ганунун 3-чү маддәсинин икинҹи һиссәсиндә көстәрилмиш милли групларын јығҹам јашадыглары јерләр олан мүттәфиг республиканын Али Совети һәр мухтар республика үзрә, һәр мухтар гурум вә ја милли групларын јығҹам јашадыглары јер үзрә референдумун јекунларыны вә мүвафиг дөвләт һакимијјәти органларынын нәтиҹәләрини вә тәклифләрини ССРИ Али Советинә тәгдим едир.

Референдумун гануна мүвафиг сурәтдә кечирилдији мүәјјән едилдикдә, ССРИ Али Совети мәсәләни ССРИ халг депутатлары гурултајынын мүзакирәсинә верир.

Референдум кечириләркән ганун позулдуғу һалда, ССРИ Али Совети республика үзрә, јахуд онун бир һиссәси үзрә, јахуд мухтар гурум үзрә, јахуд бу ганунун 3-чү маддәсинин икинчи һиссәсиндә көстәрилмиш милли групларын јығҹам јашадыглары јер үзрә үч ај мүддәтиндә тәкрар референдум тә'јин едир.

Маддә 8. Мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы һаггында референдумун јекунларыны вә әлагәдар тәрәфләрдән алынмыш тәклифләри ССРИ Али Совети мүттәфиг рес-...

...сәләринә аид мәсәләләр барәсиндә тәклифләр һазырлајыр вә онлары ССРИ президентинин вә ССРИ Али Советинин мүзакирәсинә верир, сонра бунлар ССРИ халг депутатлары гурултајынын мүзакирәсинә верилир.

Маддә 13. Тәркибдән чыхан республика һамы тәрәфиндән тәсдиг едилмиш бејнәлхалг һүгуг принсипләринә вә нормаларына, һабелә ССРИ-нин иштирак етдији бејнәлхалг мүгавиләләрдә тәсбит олунмуш инсан һүгугларына вә азадлыгларына әмәл етмәјә борҹлудур. Тәркибдән чыхан республиканын ССРИ тәрәфиндән бағланмыш вә гошулмаг үчүн ачыг олан чохтәрәфли мүгавиләләрдә иштиракы мәсәләси мүвафиг мүгавилә илә мүәјјән олунмуш гајдалара көрә һәлл едилир. ССРИ тәрәфиндән бағланмыш вә мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхдығы анда гүввәдә олан чохтәрәфли вә икитәрәфли мүгавиләләр, башга һал барәсиндә разылыг әлдә едилмәкдә, тәркибдән чыхмыш республика барәдә гүввәсини давам етдирир.

ССРИ Назирләр Совети мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы илә әлагәдар олараг бејнәлхалг мүгавиләләрдә ССРИ-нин иштиракы илә бағлы олан бүтүн мәсәләләри нәзәрдән кечирдикдән вә тәнзимләдикдән сонра өз рә'јини ССРИ президентинә вә ССРИ Али Советинә верир.

Маддә 14. Кечид дөврүндә ССРИ Назирләр Совети, мүттәфиг вә мухтар республикаларын, мухтар гурумларын дөвләт идарә органлары тәркибдән чыхан республиканын һөкумәти илә бирликдә мүлкијјәт вә малијјә-малијјә һесаблашмалары мәсәләләрини нәзәрдән кечирир вә һәлл едирләр.

...рәсмијјәтчилликдән гәтијјәтлә имтина едәрәк, фәал сурәтдә ишини јенидән гурсун.

Јени типли мәтбуата — халг мәтбуатына вә халг үчүн мәтбуата, охучуларын е'тимадыны газанан, [illegible] һамынын анладығы дилдә данышан азад вә доғручу, вичданлы вә ачыг мәтбуата даир Ленин принсипләринә чанлы, реал мәзмун вермәк лазымдыр.

Охучулар мәтбуатымыздан

...синин башлыча истигамәтләриндә чәмләшдирмәлидир.

Јенидәнгурманын индики мәрһәләсиндә бүтүн партија публисистикасы, [illegible] «Правда»нын да апарычы мөвзусу Јенидәнгурма [illegible] Сов.ИКП МК-нын [illegible] феврал вә март (1990-чы ил) пленумларынын идејалары руһунда партија ислаһатыны дәриндән, һәртәрәфли ишыгландырмаг олмалыдыр. Бу заман ону әсас тутмаг лазымдыр ки, јениләшмиш партија тәшкилатлары гаршысында дуран јени вәзифәләрин һәллинә фәал көмәк етмәлидирләр. Кетмәкдә олан үмумпартија дискуссијасы, Сов.ИКП МК-нын гурултаја платформасынын вә јени партија низамнамәсинин лајиһәләринин мүзакирәси буна јөнәлдилмәлидир.

Партија мәтбуатынын сәһифәләриндә әмәли диалогу инкишаф етдирмәк, ону принсипиал партија мөвгеләриндән [illegible] һамысынын ағзындан вурмалыдыр. Фикир плурализминин инкишафына, әһалинин бүтүн тәбәгәләринин марағынын вә нөгтеји-нәзәринин рәнкарәнклијинин ашкара чыхарылмасына көмәк едән «дискуссија вәрәгәләри» бурахмаг саһәсиндә «Правда»нын тәшәббүсү мүдафиә едилсин.

Сов.ИКП МК-нын сијаси рәһбәрлијинин үзвләри, партијанын Мәркәзи Комитәси[illegible] әламәтләри дәгиг фәргләндирмәк вачибдир. Тарихи ирсимиздә әсл мә'нада дәјәрли олан нә варса һамысынын үстүндән гәләм чәкмәк, әхлаги вә мә'нәви ме'јарларымызы, социализм јолуна вә коммунизм перспективинә сәдагәтимизи шүбһә алтына алмаг чәһдләринә мүгавимәт көстәрмәк лазымдыр.

(Арды 2-чи сәһифәдә)

ВӘТӘНДАШЛАРЫН МИЛЛИ ҺҮГУГ БӘРАБӘРЛИЈИНӘ ГӘСД ЕДИЛМӘСИНӘ ВӘ ССР ИТТИФАГЫ ӘРАЗИСИНИН ТАМЛЫҒЫНЫН ЗОРЛА ПОЗУЛМАСЫНА КӨРӘ МӘС'УЛИЈЈӘТИ КҮЧЛӘНДИРМӘК ҺАГГЫНДА

Совет Сосиалист Республикалары Иттифагынын Гануну

Бу ганун —

вәтәндашларын һүгуг вә азадлыгларынын горунмасыны күчләндирмәк, вәтәндашларын милли мәнсубијјәти, дили, дини е'тигады илә әлагәдар олараг онлар барәсиндә өкеј-доғмалыг салмаг, милли дүшмәнчилији вә әдавәти гызышдырмаг, ССР Иттифагы әразисинин ССРИ Конститусијасы илә тәсбит олунмуш тамлығыны зоракылыгла позмаг јолунда мүхтәлиф милләтчи вә сепаратчы бирликләрин фәалијјәтини гәтијјәтлә дәф етмәк лүзумуну әсас тутур;

вәтәндашлар барәсиндә өкеј-доғмалыг салмаг, милли нифрәти, дүшмәнчилији вә зоракылығы гызышдырмаг јолунда һәр чүр фәалијјәти ганунверичилик гајдасында гадаған етмәк һаггында ССР Иттифагынын бејнәлхалг һүгуги өһдәликләрини нәзәрә алыр.

1. Милли вә ја ирги дүшмәнчилији, әдавәти вә ја е'тинасызлығы чошдурмаг, милли, ирги, дини зәминдә зор тәтбиг етмәк јолунда вәтәндашларын һәр чүр бирликләринин, о чүмләдән сијаси партијаларын, ичтимаи тәшкилатларын вә күтләви һәрәкатларын фәалијјәти, һабелә ССР Иттифагынын, мүттәфиг вә мухтар республикаларын, мухтар вилајәтләрин вә маһалларын әразисинин ССРИ Конститусијасы илә тәсбит олунмуш тамлығыны зорла билавасита позмаг јолунда онларын фәалијјәти гануна зиддир вә гадаған едилмәлидир.

2. Бирликләрин бу ганунун 1-чи маддәсиндә көстәрилмиш фәалијјәти гануна зидд һесаб олунур вә мүвафиг сурәтдә мүттәфиг вә ја мухтар республиканын али совети сәдринин, јахуд да дикәр али дөвләт вәзифәли шәхсинин, мүттәфиг, мухтар республиканын назирләр совети сәдринин, јерли халг депутатлары Совети сәдринин вә ја онун ичраијјә комитәси сәдринин, јахуд прокурорун тәгдиматы үзрә мүттәфиг республиканын али мәһкәмәсинин, мухтар республиканын али мәһкәмәсинин, дијар, вилајәт, шәһәр мәһкәмәсинин, мухтар вилајәтин мәһкәмәсинин, мухтар маһалын мәһкәмәсинин гәрары илә гадаған едилир.

Вәтәндашларын көстәрилән бирликләринин фәалијјәти бир нечә мүттәфиг республиканын әразисинә јајылдығы вә ја республикаларарасы мүнасибәтләрә тохундуғу һалларда һәмин бирликләрин фәалијјәтини гадаған етмәк һаггында гәрар ССРИ президентинин, ССРИ Назирләр Совети сәдринин, ССРИ баш прокурорунун тәгдиматы үзрә, һабелә мүттәфиг, мухтар республиканын Али Совети сәдринин, јахуд да дикәр али дөвләт вәзифәли шәхсинин, мүттәфиг, мухтар республиканын назирләр совети сәдринин тәгдиматы үзрә ССРИ Али Мәһкәмәси тәрәфиндән гәбул едилә биләр.

Вәтәндашларын тәһлүкәсизлијини тә'мин етмәк үчүн ССРИ президенти бу ганунун 1-чи маддәсиндә көстәрилмиш бирликләрин фәалијјәтини ССРИ Али Мәһкәмәси тәрәфиндән гәрар гәбул едиләнәдәк мүвәггәти дајандыра биләр.

Вәтәндашларын бирлијинин фәалијјәти мәһкәмә тәрәфиндән гадаған едилдикдә, бирлик бурахылыр, онун әмлакы исә дөвләтә кечир.

3. Вәтәндашларын бу ганунун 1-чи маддәсиндә көстәрилмиш бирликләринин јарадылмасы саһәсиндә һәрәкәтләр, һабелә онларын фәалијјәтиндә јахындан иштирак етмәк он мин манатадәк мәбләғдә чәримә нөвүндә инзибати тәнбеһ гојулмасына вә ја ганунверичиликдә бунун үчүн чинајәт мәс'улијјәти нәзәрдә тутулмадыгда, он беш күнәдәк мүддәтә инзибати һәбсә сәбәб олур.

Позунтулар һаггында протоколлар дахили ишләр органларынын ишчиләри вә ја халг депутатлары Советләри тәрәфиндән буна вәкил едилмиш дикәр вәзифәли шәхсләр тәрәфиндән тәртиб едилир.

Бу маддәнин биринчи һиссәсиндә нәзәрдә тутулмуш позунтулар һаггында ишләрә халг һакимләри тәкбашына бахырлар.

4. ССР Иттифагынын, мүттәфиг вә мухтар республикаларын, мухтар вилајәтләрин вә маһалларын әразисинин тамлығыны зорла позмаға ачыг чағырышлара көрә чинајәт мәс'улијјәти мүәјјән едилсин вә «Дөвләт чинајәтләринә көрә чинајәт мәс'улијјәти һаггында» 1958-чи ил 25 декабр тарихли ССРИ Ганунунун (ССРИ Али Советинин Ведомостлары, 1959-чу ил, 1, маддә 8; ССРИ халг депутатлары гурултајынын вә ССРИ Али Советинин Ведомостлары, 1989-чу ил, 9, маддә 203) 7-чи маддәси ашағыдакы редаксијада верилсин:

«Маддә 7. **Совет дөвләт вә ичтимаи гурулушуну зорла девирмәјә вә ја дәјишдирмәјә, јахуд ССР Иттифагы әразисинин тамлығыны зорла позмаға чағырышлар**

Совет дөвләт вә ичтимаи гурулушуну зорла девирмәјә вә ја дәјишдирмәјә, јахуд ССР Иттифагынын, мүттәфиг вә мухтар республикаларын, мухтар вилајәтләрин вә маһалларын әразисинин ССРИ Конститусијасы илә тәсбит олунмуш тамлығыны зорла позмаға ачыг чағырышлара, һабелә һәмин мәгсәдлә бу мәзмунда материаллар јајмаға көрә—

үч иләдәк мүддәтә азадлыгдан мәһруметмә вә ја он мин манатадәк чәримә чәзасы верилир.

Тәкрар вә ја мүтәшәккил шәхсләр групу тәрәфиндән едилмиш ејни һәрәкәтләрә көрә—

једди иләдәк мүддәтә азадлыгдан мәһруметмә вә ја ијирми мин манатадәк чәримә чәзасы верилир.

Бу маддәнин биринчи вә ја икинчи һиссәләриндә нәзәрдә тутулмуш, харичи тәшкилатларын вә ја онларын нүмајәндәләринин тапшырығы илә едилмиш һәрәкәтләрә көрә—

әмлак мүсадирә едилмәклә вә ја едилмәмәклә он ил мүддәтинәдәк азадлыгдан мәһруметмә чәзасы верилир».

5. ССР Иттифагынын вә мүттәфиг республикаларын чинајәт ганунверичилијинин 1958-чи ил 25 декабр тарихли ССРИ Гануну (ССРИ Али Советинин Ведомостлары, 1959-чу ил, 1, маддә 6; 1969-чу ил, 29, маддә 249) илә тәсдиг едилмиш әсасларынын 34-чү маддәсинин биринчи һиссәси ашағыдакы мәзмунда 3-I бәнди илә тамамлансын:

«3-1 милли вә ја ирги әдавәт, јахуд е'тинасызлыг зәмининдә чинајәт төрәдилмәси».

6. ССР Иттифагынын вә мүттәфиг республикаларын чинајәт мүһакимә ичраатынын 1958-чи ил 25 декабр тарихли ССРИ Гануну (ССРИ Али Советинин Ведомостлары, 1959-чу ил, 1, маддә 15; 1961-чи ил, 26, маддә 270; 1963-чү ил, 16, маддә 181; 1981-чи ил, 33, маддә 966; 1984-чү ил, 3, маддә 58; 1989-чу ил, 15, маддә 106; ССРИ халг депутатлары гурултајынын вә ССРИ Али Советинин Ведомостлары, 1989-чу ил, 9, маддә 203) илә тәсдиг едилмиш әсасларынын 28-чи маддәсинин биринчи һиссәсиндә «7) совет дөвләт вә ичтимаи гурулушуну зорла девирмәјә вә ја дәјишдирмәјә чағырышлар)» сөзләри «7) Совет дөвләт вә ичтимаи гурулушуну зорла девирмәјә вә ја дәјишдирмәјә, јахуд ССР Иттифагы әразисинин тамлығыны зорла позмаға чағырышлар)» сөзләри илә әвәз едилсин.

7. Инзибати һүгуг позунтулары һаггында ССР Иттифагынын вә мүттәфиг республикаларын әсасларынын (ССРИ Али Советинин Ведомостлары, 1980-чи ил, 44, маддә 909; 1987-чи ил, 22, маддә 312; 1988-чи ил, 31, маддә 506) 14-чү маддәсинин икинчи һиссәси «мин манатадәк» сөзләриндән сонра «фәалијјәти гадаған едилмиш бирликләрин јарадылмасына вә һәмин бирликләрдә вәтәндашларын јахындан иштирак етмәсинә көрә — он мин манатадәк чәримә» сөзләри илә тамамлансын.

8. «Инзибати һүгуг позунтуларына көрә мәс'улијјәт һаггында ганунверичилијә дәјишикликләр едилмәси барәсиндә» ССРИ Али Совети Рәјасәт Һејәтинин 1978-чи ил 14 апрел тарихли Фәрманынын (ССРИ Али Советинин Ведомостлары, 1978-чи ил, 16, маддә 252; 1985-чи ил, 21, маддә 369; 1987-чи ил, 25, маддә 354; 1988-чи ил, 31, маддә 506) 1-чи маддәси «јығынчагларын, митингләрин, күчә јүрүшләринин вә нүмајишләрин тәшкили вә кечирилмәси гајдасынын позулмасына көрә» сөзләриндән сонра «фәалијјәти гадаған едилмиш бирликләр јарадылмасына, һәмин бирликләрдә фәал иштирака» сөзләри илә тамамлансын.

Совет Сосиалист Республикалары Иттифагынын президенти
М. ГОРБАЧОВ.

Москва, Кремл, 2 апрел 1990-чы ил.

«Вәтәндашларын милли һүгуг бәрабәрлијинә гәсд едилмәси вә ССР Иттифагы әразисинин тамлығынын зорла позулмасына көрә мәс'улијјәти күчләндирмәк һаггында» ССРИ Ганунунун гүввәјә минмәси гајдасы барәсиндә

ССРИ АЛИ СОВЕТИНИН ГӘРАРЫ

ССРИ Али Совети **гәрара алыр:**

1. «Вәтәндашларын милли һүгуг бәрабәрлијинә гәсд едилмәсинә вә ССР Иттифагы әразисинин тамлығынын зорла позулмасына көрә мәс'улијјәти күчләндирмәк һаггында» ССРИ Гануну дәрч олундуғу андан гүввәјә минсин.

2. Мүттәфиг республикаларын али советләринә төвсијә едилсин ки, мүттәфиг республикаларын ганунверичилијини «Вәтәндашларын милли һүгуг бәрабәрлијинә гәсд едилмәсинә вә ССР Иттифагы әразисинин тамлығынын зорла позулмасына көрә мәс'улијјәти күчләндирмәк һаггында» ССРИ Ганунуна ујғунлашдырсынлар.

ССРИ Али Советинин сәдри
А. ЛУКЈАНОВ.

Москва, Кремл, 2 апрел 1990-чы ил.

...надак онун әразисиндә даим јашајан вә ССР Иттифагы ганунверичилијинә көрә сәс һүгугу олан ССРИ вәтәндашлары иштирак едирләр.

Сәсвермә кечирилән заман референдума чыхарылмыш мәсәлә барәсиндә һәр һансы тәшвигата јол верилмир.

Маддә 3. Өз тәркибиндә мухтар республикалары, мухтар вилајәтләри вә мухтар маһаллары олан мүттәфиг республикада референдум һәр мухтаријјәт үзрә ајрыча кечирилир. Мухтар республикаларын вә мухтар гурумларын халгларынын ССР Иттифагында вә ја тәркибдән чыхан мүттәфиг республикада галмаг мәсәләсини мүстәгил һәлл етмәк, һабелә өз дөвләт-һүгуги статусу мәсәләсини галдырмаг һүгугу сахланылыр.

Әразисиндә милли групларын јығчам јашадыглары јерләр олан, һәмин групларын бу јерләрдә әһалинин әксәријјәтини тәшкил етдији мүттәфиг республикада референдумун јекунлары мүәјјән едиләркән бу јерләр үзрә сәсвермәнин нәтичәләри ајрылыгда нәзәрә алыныр.

Маддә 4. ССРИ-дән чыхмаг һаггында референдуму тәшкил етмәк, референдумун кечирилмәси мүддәтини мүәјјәнләшдирмәк вә она јекун вурмаг үчүн мүттәфиг республиканын Али Совети бүтүн әлагәдар тәрәфләрин, о чүмләдән бу ганунун 3-чү маддәсинин биринчи вә икинчи һиссәләриндә көстәрилмиш групларын нүмајәндәләринин иштиракы илә комиссија јарадыр.

Маддә 5. ССРИ-дән чыхмаг һаггында референдумун һазырланмасы, кечирилмәси вә јекунларынын мүәјјәнләшдирилмәси заманы мүттәфиг республика халгларынын ирадә ифадәсинин там азадлығыны тә'мин етмәк үчүн ССРИ Али Совети мүттәфиг республиканын Али Советинин разылығы илә ССР Иттифагынын, мүттәфиг вә мухтар республикаларын, мухтар гурумларын вәкил едилмиш нүмајәндәләринин мүшаһидәчи сифәти илә онун әразисиндә олмасы мәсәләсини һәлл едир. ССРИ Али Совети зәрури һесаб етдикдә, сәсвермә кечирилән заман Бирләшмиш Милләтләр тәшкилатынын нүмајәндәләрини республиканын әразисинә дә'вәт едә биләр.

Маддә 6. Мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы һаггында гәрарын ләһинә онун ССРИ-дән чыхмасы мәсәләсинин гојулушу анынадәк республиканын әразисиндә даим јашајан вә ССР Иттифагы ганунверичилијинә көрә сәс һүгугу олан ССРИ вәтәндашларынын азы үчдә ики һиссәси сәс вермиш олдугда, гәрар референдум васитәси илә гәбул олунмуш һесаб едилир.

Референдумун јекунлары мүттәфиг республиканын Али Совети нәзәрдән кечирир.

Өз тәркибиндә мухтар республикалары, мухтар вилајәтләри, мухтар маһаллары вә ја бу ганунун 3-чү мад...

...јахуд онун бир һиссәси үзрә, јахуд мухтар гурум үзрә, јахуд бу ганунун 3-чү маддәсинин икинчи һиссәсиндә көстәрилмиш милли групларын јығчам јашадыглары јер үзрә үч ај мүддәтиндә тәкрар референдум тә'јин едир.

Маддә 8. Мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы һаггында референдумун јекунларыны вә әлагәдар тәрәфләрдән алынмыш тәклифләри ССРИ Али Совети мүвафиг мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыха билмәси фактындан һәр мүттәфиг вә мухтар республика, мухтар гурум үчүн јаранан нәтичәләрин өјрәнилмәси вә гијмәтләндирилмәси мәгсәдилә бир ај мүддәтиндә бүтүн мүттәфиг вә мухтар республикаларын али дөвләт һакимијјәти органларына, һабелә мухтар гурумларын дөвләт һакимијјәти органларына көндәрир.

Маддә 9. ССРИ-дән чыхмаг һаггында мәсәлә үзрә мүттәфиг республикада референдумун јекунларыны, һабелә бу барәдә мүттәфиг, мухтар республикаларын али дөвләт һакимијјәти органларынын, мухтар вилајәтләрин вә маһалларын дөвләт һакимијјәти органларынын рә'јләрини ССРИ халг депутатлары гурултајы нәзәрдән кечирир. ССРИ Али Советинин тәркибдән чыхан республиканын Али Совети илә разылашдырылмыш тәгдиматы үзрә ССРИ халг депутатлары гурултајы беш илдән чох олмајан кечид дөврү мүәјјән едир; республиканын ССРИ-дән чыхмасы илә әлагәдар јаранан мәсәләләр бу мүддәт әрзиндә һәлл едилмәлидир.

Кечид дөврүндә тәркибдән чыхан республиканын әразисиндә ССРИ Конститусијасы вә ССРИ-нин ганунлары өз гүввәсини сахлајыр.

Маддә 10. Мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы һаггында гәрар референдумун јекунларына көрә гәбул едилмәдикдә, бу мәсәлә барәсиндә јени референдум әввәлки референдумун кечирилдији андан он илдән тез олмајараг кечирилә биләр.

Маддә 11. ССР Иттифагынын, тәркибдән чыхан республиканын вә дикәр мүттәфиг республикаларын, һабелә мухтар республикаларын, мухтар гурумларын бу ганунун 3-чү маддәсинин икинчи һиссәсиндә көстәрилмиш милли групларын һүгугларыны вә мәнафеләрини тә'мин етмәк мәгсәдилә республиканын ССРИ-дән чыхмасы илә әлагәдар јаранан мәсәләләри һәлл едәркән ССРИ Али Совети, мүттәфиг республикаларын али советләри вә тәркибдән чыхан республиканын али дөвләт һакимијјәти органы кечид дөврү үчүн разылашдырычы комиссијалары јарадырлар.

Маддә 12. Кечид дөврүндә ССРИ Назирләр Совети тәркибдән чыхан республика һөкумәтинин иштиракы илә ССРИ-нин дөвләт сәрһәдинә, һабелә тәркибдән чыхан республиканын әразисиндәки һәрби објектләри вә ССРИ Силаһлы Гүввәләринин һис...

...түн мәсәләләр нәзәрдән кечирилдикдән вә тәнзимләндикдән сонра өз рә'јини ССРИ президентинә вә ССРИ Али Советинә верир.

Маддә 14. Кечид дөврүндә ССРИ Назирләр Совети, мүттәфиг вә мухтар республикаларын дөвләт идарә органлары тәркибдән чыхан республиканын һөкумәти илә бирликдә мүлкијјәт вә малиј-малијјә һесаблашмалары мәсәләләрини нәзәрдән кечирир вә һәлл едирләр.

Тәркибдән чыхан республика илә ССР Иттифагы, һабелә дикәр мүттәфиг республикалар, мухтар республикалар, мухтар гурумлар вә бу ганунун 3-чү маддәсинин икинчи һиссәсиндә көстәрилмиш милли групплар арасында гаршылыглы мүнасибәтләрдә кечид дөврү әрзиндә ашағыдакы мәсәләләр һәлл едилмәлидир:

1) республиканын әразисиндә олан Үмумиттифаг мүлкијјәти објектләринин (сәнајенин база саһәләри, космик тәдгигат, енеркетика, рабитә, дәниз, дәмир јолу вә һава нәглијјаты мүәссисә вә комплексләринин, рабитә хәтләринин, магистрал бору кәмәрләринин, ССРИ Силаһлы Гүввәләри әмлакынын, мүдафиә објектләринин вә башга објектләрин), һабелә Үмумиттифаг ичтимаи тәшкилатларынын мүлкијјәтинин мүгәддәраты тә'мин едилмәли;

2) тәркибдән чыхан республиканын ССР Иттифагы илә малијјә-кредит һесаблашмалары, банкларын гаршылыглы мүнасибәтләри тәнзимләнмәли;

3) мүвафиг республиканын дикәр мүттәфиг республикаларла, һабелә мухтар республикаларла, мухтар гурумларла әмлак вә малијјә-кредит мүнасибәтләри тәнзимләнмәли;

4) дикәр мүттәфиг республикаларын, һабелә мухтар республикаларын вә мухтар гурумларын әразисиндә јерләшән мүәссисәләр вә тәшкилатлар барәсиндә тәркибдән чыхан республиканын мүәссисә вә тәшкилатларынын әввәлләр көтүрдүкләри мүгавилә өһдәликләринин онлар тәрәфиндән јеринә јетирилмәси гајдасы мүәјјән едилмәли;

5) Үмумиттифаг мүлкијјәти вә ја дикәр мүттәфиг республикаларын, һабелә мухтар республикаларын вә мухтар гурумларын мүлкијјәти әсасында тәшкил олунмуш биркә мүәссисәләрин вә ја мүәссисә филиалларынын һүгуги статусу вә һесаблашма формалары мүәјјән едилмәли;

6) тәркибдән чыхан республиканын әразисиндә објектләр тикилмәси вә ја бу республиканын вә онун әһалисинин тәләбатынын өдәнилмәси үчүн алынмыш кредитләр вә борчлар үзрә, һабелә тәркибдән чыхан республика тәрәфиндән истифадә едилмиш Үмумиттифаг мал сатын алынмасы вә програмларын һәјата кечирилмәси үчүн хәрчләнмиш кредитләрин вә борчларын мү...

(Арды 2-чи сәһифәдә)

«ПРАВДА» ГӘЗЕТИ ҺАГГЫНДА

(Әввәли 1-чи сәһифәдә)

«Правда»нын, бүтүн партија мәтбуатынын борчу Ленинин ирсини мүасир тәрздә дәрк етмәкдән, ону чәмијјәтин јенидән гурулмасы тәчрүбәси илә, чәмијјәтин идеаллары илә фәал сурәтдә әлагәләндирмәкдән ибарәтдир. Ленин тә'лиминә сәдагәти горујуб сахламаг — онун дүнјакөрүшүнү вә методолокијасыны инкишаф етдирмәк, јени фикирләр вә мүддәаларла зәнкинләшдирмәк, конкрет вәзијјәтдән ирәли кәлән вә бүтүнлүклә өз заманәсинә мәхсус олан ајры-ајры «дүстурлары» еһкама чевирмәкдән бирдәфәлик имтина етмәк, Ленин ирсини вә В. И. Ленинин шәхсијјәтини тәһриф етмәјә вә көздән салмаға көстәрилән бүтүн чәһдләрдән горумаг демәкдир.

«Правда» чошғун сурәтдә инкишаф едән, һуманист, демократик сосиализмин, чәмијјәтин сосиал симасынын јениләшдирилмәси тәчрүбәсинин үмумиләшдирмәјин мүасир консепсијасынын һазырланмасына јөнәлдилән ичтимаи фикрин нүфузлу трибунасы олмалы, истәр нәзәријјәдә, истәрсә дә практикада күтләләрин јарадычылығындан, чәмијјәт һаггында елмин инкишафындан доған бүтүн јени, габагчыл чәһәтләри анлашыглы шәкилдә тәблиғ етмәлидир.

«Правда»нын, бүтүн партија мәтбуатынын диггәт мәркәзиндә инсан дурмалыдыр. Редаксијанын вә онун журналистләринин ән мүһүм вәзифәләриндән бири партијанын инсаны, онун гајғы вә еһтијачларыны нәзәрдә тутан фәал сосиал сијасәтини һәјата кечирмәкдән ибарәтдир. Сосиал әдаләт чәмијјәти һуманизм идеаллары илә јашамалы, шәхсијјәтин һәртәрәфли инкишафына, онун мә'нәви вә мадди марағынын бүтүн рәнкарәнклијинә башлыча диггәт јетирмәлидир.

Нәзәрә алмаг лазымдыр ки, демократијанын вә ашкарлығын кенишләндији шәраитдә өлкәнин вәтәндашлары өз марагларыны ашкар көстәрмәк, тәләбләрини ирәли сүрмәк үчүн јени имканлар газанмышлар. Јенидәнгурманын кедишинә зәһмәткешләрин тә'сири, бу иш үзәриндә онларын нәзарәти күчләнир. Амма ејни заманда унутмаг олмаз ки, сосиал-игтисади тәләбләрин өдәнмәси анчаг ишин даһа јахшы тәшкил едилмәси, әмәк мәһсулдарлығынын дөнмәдән јүксәлдилмәси, ишә јени мүнасибәт әсасында мүмкүндүр.

«Правда», бүтүн мәтбуатымыз бүтүн сәвијјәләрдә сөз илә ишин вәһдәти мәсәләсини даһа кәскин шәкилдә галдырмалы, гәбул едилән гәрарларын јеринә јетирилмәсини ашкарлығын нәзарәти алтына алмалыдырлар.

Елми-техники тәрәггинин сүр'әтләндирилмәси ... етмәк, космосун фәтһ едилмәсиндә, бәшәријјәтин глобал проблемләринин һәллиндә наилијјәтләри ишыгландырмаг лазымдыр.

Тәшкилатчылыг иши вә сијаси иш әмәк коллективләринин фәалијјәтинин сәмәрәлилијинин јүксәлдилмәсинә, әсаслы игтисади ислаһатын сүр'әтләндирилмәсинә, өлкәдә игтисади вәзијјәтин сағламлашдырылмасына јөнәлдилмәлидир. Тәсәррүфат механизминин вә идарәетмәнин тәкмилләшдирилмәси, игтисадијјатын структурунун дәјишдирилмәси, һәр јердә тәсәррүфат һесабынын тәтбиг едилмәси, мәһсулун вә үмумән ишин кејфијјәтинин јүксәлдилмәси илә бағлы мәсәләләри ардычыл һәлл етмәк, еһтијат мәнбәләриндән долғун истифадә олунмасы, әмәк, истеһсал вә мүгавилә интизамынын мөһкәмләндирилмәси уғрунда мүбаризә апармаг «Правда»нын вә дикәр күтләви информасија васитәләринин фәалијјәтиндә башлыча истигамәтләрә чеврилмәлидир.

Истеһсалын тәшкилинин игтисади ахтарышлар нәтичәсиндә тапылан јени формаларыны оператив сурәтдә вә ејни заманда мүфәссәл ишыгландырмаг, игтисади тәфәккүрүн инкишафына көмәк етмәк кәрәкдир. Дөвләт мүлкијјәтини ичарә, там тәсәррүфат һесабы, подрат әсасында, истеһсалын мигјасы, рекионларын спесификасы, интеграсија әлагәләринин инкишаф дәрәчәси нәзәрә алынмагла сәһмдар бирликләри вә дикәр мүасир формалар әсасында зәһмәткешләрин өзләринин демократик јолларла идарә етдикләри мүлкијјәтә чевирмәк вачиб вәзифәдир. Партија белә һесаб едир ки, әмәкчи фәрди мүлкијјәтин, о чүмләдән истеһсал васитәләри үзәриндә белә мүлкијјәтин олмасы өлкәнин игтисади инкишафынын мүасир мәрһәләсинә зидд дејилдир.

Ахтарышлар апаран һәр бир адамы, һәр бир јениликчи коллективи фәал мүдафиә етмәк, габагчылларын тәчрүбәсини кениш тәблиғ етмәклә кифајәтләнмәјиб, һәм дә онун тезликлә тәтбиг едилмәсинә наил олмаг, әмәк адамынын һәјатынын зәрури проблемләринин һәллинә һәр васитә илә көмәк етмәк мәтбуатын борчудур.

Дөвләтимизин кәләчәји хејли дәрәчәдә милләтләрарасы мүнасибәтләрин нечә олачағындан асылыдыр. Бу, «Правда»нын редаксијасындан, бүтүн күтләви информасија васитәләриндән тәләб едир ки, өлкәмизин бөјүк вә кичик халгларынын инкишафынын мүрәккәб проблемләринин, онларын бүтүн чохчәһәтли һәјатынын ишыгландырылмасына дәриндән, мәс'улијјәтлә јанашсынлар, милләтчилијин вә шовинизмин бүтүн формаларына гаршы ...

рәтдә иттифага һәвалә едән азад вә бәрабәр һүгуглу республикаларын федерасијасы кими өлкәнин бүтөвлүјүнүн горуныб сахланмасы партија сијасәтинин башлыча принсипләридир.

«Правда», партија мәтбуаты чәмијјәтин мә'нәви һәјатынын бүтүн саһәләринин инкишафына вә тәмизләнмәсинә көмәји күчләндирмәли, халгын сијаси, интеллектуал, мәдәни потенсиалыны үзә чыхармалы вә артырмалыдыр. Јенидәнгурманын мәнтигинин вә маһијјәтинин өзү сосиалист һүгуги дөвләтини јаратмағын лабүд шәрти кими дүнјакөрүшү мәдәнијјәтинин, сијаси мәдәнијјәтин, истеһсал мәдәнијјәтинин, инсан үнсијјәти мәдәнијјәтинин, еколожи, бәдии, һүгуги мәдәнијјәтин гат-гат артырылмасыны тәләб едир.

Мәдәнијјәтин бүтүн потенсиалы өлкәдә мә'нәви иглимин сағламлашдырылмасына, үмумбәшәри мә'нәвијјат нормалары принсипләринин бәргәрар едилмәсинә јөнәлдилмәлидир. Бу ишдә аиләјә, мәктәбә, ушагларын, бүтүн кәнчләрин тәрбијәсинә диггәтдән дә чох шеј асылыдыр. Һәјати әһәмијјәти олан бу проблемләр «Правда»нын сәһифәләриндә ән кениш әксини тапмалыдыр.

Сов.ИКП МК-нын органы партијанын харичи сијасәт фәалијјәтини кениш көстәрмәлидир. Онун јени тәфәккүрә әсасланан сијасәти мүсбәт нәтичәләр вермишдир: дүнја чәбһәләшмә буховларындан хилас олур, тәрксилаһ ишиндә, нүвә силаһынын мәрһәлә-мәрһәлә ләғв едилмәси истигамәтиндә мүһүм аддымлар атылмышдыр. Дүнја һәрби мүнагишәси тәһлүкәси азалмышдыр. Бүтүн бунлар дахили сосиал-игтисади вәзифәләрин һәллинә дә көмәк едир. Ејни заманда бәшәријјәтин динч кәләчәји идеалынын керчәкләшмәси үчүн һәлә бөјүк вә чәтин јол кечилмәлидир. Бах, «Правда»нын, партија мәтбуатынын да вәзифәси бу нәчиб мәгсәдләрин реаллашмасына фәал көмәк етмәк, бунунла бирликдә иртича, милитаризм вә империализм гүввәләринә гаршы мүбаризә апармагдыр.

Гәрарда гејд едилир ки, партија комитәләринин «Правда» илә, бүтүн партија мәтбуаты илә әлагәси һәр васитә илә мөһкәмләндирилмәлидир. «Правда» гәзетинин редаксијасы, бүтүн партија комитәләри јазыларын тә'сирлијинин тә'мин едилмәси үчүн даһа фәал иш апармалыдырлар. Чәкинмәдән демәк олар ки, партија комитәләри, вәзифәли шәхсләр тәрәфиндән «Правда»нын принсипиал чыхышларына көстәрилән мүнасибәт хејли дәрәчәдә һәм дә јенидәнгурманын өзүнүн јерләрдә вә мәркәздә нә дәрәчәдә ирәлиләдијинин үмумиләшдирилмиш көстә...

дырмағын фәал васитәси кими гијмәтләндирилир. Әксинә, күтләви информасија васитәләринин кәскин чыхышларыны өзүнү һаглы ирадлардан горумаға чалышанлар, күја күнаһсыз олдуғуну дүшүнәнләр, «евин сиррини бајыра чыхармаға» чәсарәт етмиш адамларын үзәринә һәмләјә кечәнләр барәсиндә конкрет тәдбирләр көрүлмәси илә мөһкәмләндирилмәјәндә ашкарлығын инкишаф етдирилмәси һаггында шүарлар бош сөз олараг галыр.

Партија комитәләринин ишчиләри партија журналистләри илә гаршылыглы мүнасибәтләрдә өзләрини јолдаш, һәмкар кими һисс етмәли, мәтбуатын чыхышларынын тә'сирлијинин тә'мин едилмәсиндә она көмәк етмәли, фәал мүәллифләрин даирәсини кенишләндирмәли, јолдашлыг әһвал-руһијјәсини бәргәрар етмәлидирләр. Һәјатын гаршыја чыхардығы проблемләрин һәллиндә партија комитәләри илә мәтбуатын сых гаршылыглы фәалијјәти јенидәнгурманын һуманист мәгсәдләрини реаллашдырмаг, һүгуги дөвләт гурмаг јолунда лабүд шәртдир.

Хүсусән сијаси плүрализм шәраитиндә бу мәс'ул вәзифәләрин јеринә јетирилмәси «Правда»нын журналистләриндән, бизим бүтүн партија публисистикамыздан јүксәк сәриштә, һәјата дәрин мүдахилә, ити фикир вә пешәкар усталыг тәләб едир. Чәмијјәтдә просесләр гызғын сурәтдә, еһтирасларын, мәнафеләрин мүбаризәси шәраитиндә кедир. Онларын һаггында објектив, өлчүлүб-бичилмиш јазылар вермәк, ишә бәләдликлә вә ејни заманда чанлы јананлыгла, еһтирасла, нечә дејәрләр, үрәкдән јазмаг лазымдыр. Күтләви информасија васитәләринин чыхышларына мәнфи мүнасибәт доғуран, адамларын һаглы наразылығына сәбәб олан групбазлығы, гәрәзли конјунктур мүлаһизәләри, тәкәббүрлүјү журналистикадан чыхарыб атмаг лазымдыр.

Сосиалист Вәтәнинә, доғма халга хидмәт етмәк һәмишә зијалыларын ән јахшы нүмајәндәләринин фәргләндиричи хүсусијјәти олмушдур. Јазыларын мәзмуну, мәтбу сөзүн дүзлүјү үчүн шәхсән редакторлар чавабдеһдирләр. Коммунист журналист һансы саһәдә ишләјирсә-ишләсин, партијанын фәал вә мүасир, дүшүнән дөјүшчүсү олмалыдыр.

Гәрарда дејилир ки, «Правда» гәзети редаксијасы партија тәшкилатынын фәалијјәтини әмәкдашларын јарадычылыг сә'јләринин күчләндирилмәсинә, онларын журналистлик мәһарәтинин, сијаси дүнјакөрүшүнүн артырылмасына, гаршылыглы тәләбкарлыг, партија јолдашлығы ...

сијјәтләри, истәр редаксија апаратында, истәрсә дә рекионун, јерли сијаси, сосиал, ичтимаи тә'сисатларын вә тәшкилатларын һәјатында онун јери мәсәләләри «Правда»нын редаксија һеј'әтинин вә редаксија коллективинин даим нәзәриндә олмалыдыр.

Јерли партија органлары гәзетин мүхбирләринин өз функсијаларыны фајдалы вә сәмәрәли шәкилдә јеринә јетирмәсиндә онлара һәртәрәфли јардым көстәрмәлидирләр.

«Правда»нын редаксија һеј'әтинә зәһмәткеш мәктублары илә ишин јени принсипләрини һазырламаг тәклиф едилмишдир. Бу заман ону әсас көтүрмәк лазымдыр ки, редаксија дөвләт вә ја идарә мүәссисәси дејилдир, јарадычылыг тәшкилатыдыр. Мәктубларла ишләмәкдән мәгсәд дә партијанын вә дөвләтин сијасәтинин әсас истигамәтләриндә ичтимаи рә'ји өјрәнмәкдир. Редаксијаја төвсијә едилмишдир ки, Сов.ИКП МК јанында Ичтимаи Елмләр Академијасы вә ССРИ Елмләр Академијасы илә бирликдә онларын базасында ичтимаи рә'ји өјрәнән хүсуси груплар јаратсын, гәзетин актуал чыхышлары барәсиндә охучулар арасында оператив сорғулар кечирсин.

Партијанын мәркәзи органынын нүфузунун вә шөһрәтинин артмасына гајғы көстәрмәк чохданкы партија ән'әнәсидир. Наил олмаг лазымдыр ки, «Правда» өлкәнин интеллектуал вә јарадычы гүввәләрини чәзб едән әсл мәркәз олсун, онун сәһифәләриндә чыхыш етмәк исә шәрәф иши сајылсын. Редаксија һеј'әти әлиндән кәләни етмәлидир ки, ән јахшы журналист гүввәләри «Правда» илә әмәкдашлыг етсинләр. Өлкәдә «Правда»нын достлары» клубларынын јарадылмасына мүсбәт јанашылсын. Һәр ил «Правда»нын фестиваллары кечирилсин, бунлар мүһүм сијаси тәдбирә чеврилсин.

Јерли партија мәтбуаты илә иш апарылмасы редаксијанын чох мүһүм вәзифәси һесаб едилсин. Гәзетдә мүнтәзәм сурәтдә мәтбуатын, радио вә телевизија верилишләринин хүласәләри дәрч едилсин, јерли журналистләрин стаж кечмәси тәшкил олунсун, тәчрүбәли правдачыларын өз јерли һәмкарлары илә көрүшләрә кетмәси гајдасындан истифадә едилсин.

Гәзетин редаксија һеј'әтинә ихтијар верилмишдир ки, редаксијанын структурунун, штат үзрә сај тәркибинин тә'јин едилмәсинә, мүхбир мәнтәгәләри јарадылмасы үчүн ајрылмыш сај тәркиби һүдудларында өлкәдә вә харичдә бу мәнтәгәләрин ачылмасына вә бағланмасына, редаксија әмәкдашлары илә ...

Рәсми хәбәрләр

РӘҺБӘР ИШЧИЛӘРИН ТӘ'ЈИН ЕДИЛМӘСИНИН ЈЕНИ ГАЈДАСЫ

ССРИ Назирләр Совети «Мүәссисәнин рәһбәринин вә дикәр вәзифәли шәхсләринин тә'јин олунмасы вә азад едилмәси һаггында» ССРИ Ганунунун лајиһәсини һазырламыш вә ССРИ Али Советинин мүзакирәсинә вермишдир. Бу сәнәддә тәсәррүфат инкишафы саһәсиндә сон илләрдә топланмыш тәчрүбә нәзәрә алынмагла әмлак мүлкијјәтчисинин өз мүәссисәсини идарә етмәк һүгугунун һәјата кечирилмәси мәсәләси һәлл едилир. «ССРИ-дә мүлкијјәт һаггында» ганунла мүәјјән едилмиш мүхтәлиф мүлкијјәт формалары нәзәрә алынараг, һөкумәтин тәклиф етдији лајиһәдә бу формаларын һәр бири үчүн мүхтәлиф гајда — рәһбәр ишчиләрин мүгавилә үзрә тә'јин олунмасы, сечилмәси вә ја муздла тутулмасы гајдасы нәзәрдә тутулур. Сөһбәт мүәссисәләрдә рәһбәр вәзифәләрин тутулмасынын елә системинин јарадылмасындан кедир ки, бир тәрәфдән мүлкијјәтчинин игтисади мәнафеләринә сөзсүз әмәл олунмасы, дикәр тәрәфдән исә груп егоизми вә рекионал егоизм тәзаһүрләриндән, мүхтәлиф идарә органларынын тәзјигиндән рәһбәр ишчиләрин горунмасы тә'мин едилсин. Бүтүн бунлар тәсәррүфат фәалијјәтинин нәтичәләри үчүн рәһбәр ишчиләрин шәхси мәс'улијјәтини артырачаг.

Ганун лајиһәсиндә дөвләт мүәссисәләринин (бирликләринин) бүтүн нөвләри үчүн рәһбәр ишчиләрин дөвләт идарәетмәсинин мүвафиг мүвәккил органлары тәрәфиндән тә'јин олунмасы вә азад едилмәси нәзәрдә тутулур. Ичарә мүәссисәсинин рәһбәри сечилир вә ја тә'јин олунур, јахуд мүгавилә үзрә гәбул олунур вә вәзифәдән әмәк коллективи тәрәфиндән азад едилир. Рәһбәр ишчиләрин тә'јин олунмасынын вә азад едилмәсинин мүвафиг гајдасы мүлкијјәтин дикәр нөвләринә аид мүәссисәләр үчүн дә нәзәрдә тутулмушдур.

Мүәссисә рәһбәри үчүн иш шәраити вә тә'минат һаггында маддәнин принсипиал әһәмијјәти вардыр. Бу маддә илә мүәјјән едилән нормаја мүвафиг сурәтдә рәһбәр ишчинин һүгуглары, вәзифәләри вә мәс'улијјәти, онун мадди тә'минаты вә тутдуғу вәзифәдән азад едилмәси шәртләри онунла әмлак мүлкијјәтчиси вә ја мүлкијјәтчинин нүмајәндәси арасында сазишлә мүәјјән едилир.

Ејни заманда тәклиф едилир ки, «Дөвләт мүәссисәси (бирлији) һаггында» Гануна дәјишикликләр едилсин вә рәһбәр ишчиләрин сечилмәси һаггында мүддәа чыхарылсын; ССР Иттифагынын вә мүттәфиг республикаларын әмәк ганунверичилијинин әсасларында да мүвафиг тәсһиһләр едилмәлидир.

Тәгдим олунмуш ганун лајиһәси мүлкијјәтин бүтүн формаларынын, тәсәррүфат тәшәббүскарлығынын вә зирәклијинин сүр'әтләндирилмәсинә, истеһсалат вә әмәк интизамынын мөһкәмләндирилмәсинә, тәсәррүфат фәалијјәтинин сәмәрәлилијинин јүксәлдилмәсинә јөнәлдилмишдир. (СИТА).

КОНСТИТУСИЈА ПРОСЕСИНӘ ҺӨРМӘТ ЕТМӘЛИ

СИТА-нын мүхбиринә А. Н. Јаковлевин чавабы

Суал: Литванын күтләви информасија васитәләри белә бәјанатлар вермишдир ки, Литва Али Советинин бә'зи депутатлары сизин јанынызда олмушлар вә бу, күја, диалога доғру дөнүш демәкдир. Бунунла әлагәдар сиз нә дејә биләрсиниз?

Чаваб: Сијаси практикада чох вахт һәрә бу вә ја дикәр сөһбәти шәрһчинин өзүнә сәрфәли олан руһда изаһ едир.

Белә бир көрүш һәгигәтән олмушдур, өзү дә Литва депутатларынын тә'кидли хаһиши илә. Онлар көрүшүн «гејри-рәсми» характер дашыдығыны нәзәрә чарпдырмыш, демишләр ки, онлары һеч кәс вәкил етмәмишдир вә гејри-рәсми шәхсләр кими һәрәкәт едирләр. Бу да доғрудур ки, сөһбәт һәр ики тәрәфдән ачыг олмушдур.

Литва ичтимаијјәтинин нүмајәндәләринә дејилмишдир ки, әмәли вә мәс'ул мүнасибәт ССРИ халг депутатлары гурултајынын гәрарында, ССРИ президенти М. С. Горбачовун Литва ССР Али Советинә вә Литва халгына мүрачиәтләриндә ајдын вә дәгиг ифадә олунмушдур.

Һазырда ССРИ Али Сове... ләндирилмәсини мәсләһәтләшмәк, диалог апармаг истәмәмәкдән башга ајры чүр баша дүшмәк олмаз. Һадисәләр нә дәрәчәдә субјектив јозулурса-јозулсун, белә тәсәввүр јараныр ки, објектив олараг бу чүр сүр'әтләндирилмиш һәрәкәтләр нормал конститусија просесинин ләнкидилмәсинә јөнәлдилмишдир. Бу просесин нәтичәләри исә бүтүн республикаларын мәнафеләринә, Литва халгынын мәнафеләринә ујғундур.

Литванын ичтимаи хадимләринә һәмчинин дејилмишдир ки, мараг доғуран бүтүн мәсәләләр барәсиндә нормал диалог мартын 10-дәк тәшәккүл тапмыш вәзијјәт әсасында мүмкүндүр. Гејд олунмушдур ки, мартын 10-дан сонра илк күнләрдә едилмиш һәрәкәтләр әслиндә јенидәнгурмаја, о чүмләдән дә Литвада јенидәнгурмаја гаршы, бүтөвлүкдә өлкәдә баш верән тарихи дөнүшә гаршы јөнәлдилмишдир.

Сөһбәт әснасында гејд едилмишдир ки, Литва әразисиндә олан Совет Ордусуна гаршы јөнәлдилмиш һәр чүр бәјанатлар вә әмәлләр ән азы әхлага зиддир, чүнки ...

Пленумлар олмушдур

Күрчүстан Коммунист Партијасы Ткибули Шәһәр Комитәсинин пленуму олмушдур. Пленум тәшкилат мәсәләсинә бахмышдыр.

Пленум Л. М. Датиашвилини шәһәр партија комитәсинин биринчи катиби вәзифәсиндән вә бүро үзвлүјүндән азад етмишдир.

Пленум иштиракчылары шәһәр партија комитәсинин биринчи катиби вәзифәсинә үч нәфәрин намизәдлијини мүзакирә етмишләр.

Ткибули Шәһәр Халг Депутатлары Совети Ичраијјә Комитәсинин сәдри Т. П. Кублашвили кизли сәсвермә нәтичәсиндә Күрчүстан КП Ткибули Шәһәр Комитәсинин биринчи катиби сечилмишдир.

Күрчүстан КП МК-нын катиби В. К. Гуркенидзе вә Күрчүстан ССР Назирләр Совети сәдринин мүавини Б. Д. Махарашвили пленумда чыхыш етмишләр.

• • •

...тәшкил едилмәси, әмәк мәһсулдарлығынын дөнмәдән јүксәлдилмәси, ишә јени мүнасибәт әсасында мүмкүндүр.

«Правда», бүтүн мәтбуатымыз бүтүн сәвијјәләрдә сөз илә ишин вәһдәти мәсәләсини даһа кәскин шәкилдә галдырмалы, гәбул едилән гәрарларын јеринә јетирилмәсини ашкарлығын нәзарәти алтына алмалыдырлар.

Елми-техники тәрәггинин сүр'әтләндирилмәси саһәсиндә һәрәкәтимизин динамикасыны, әмәк мәһсулдарлығынын, мәһсулларын кејфијјәтинин јени параметрләрә галхмасыны тә'мин етмәли олан тәдбирләр комплекси хүсуси диггәтә лајигдир. Фундаментал елми тәдгигатларын, ән јени технолокијаларын, инсан һаггында елмләр комплексинин инкишафына һәр васитә илә көмәк

...мүнасибәтләрин нечә олачағындан асылыдыр. Бу, «Правда»нын редаксијасындан, бүтүн күтләви информасија васитәләриндән тәләб едир ки, өлкәмизин бөјүк вә кичик халгларынын инкишафынын мүрәккәб проблемләринин, онларын бүтүн чохчәһәтли һәјатынын ишыгландырылмасына дәриндән, мәс'улијјәтлә јанашсынлар, милләтчилијин вә шовинизмин бүтүн формаларына гаршы фәал мүбаризә апарсынлар. Өлкәнин бүтүн әразисиндә һәр һансы миллијјәтдән олан вәтәндашын һүгугларына сөзсүз әмәл едилмәси; мүттәфиг республикаларын суверенлијинин реал мәзмун кәсб етмәси вә милли мухтаријјәтләрин бүтүн нөвләринин мүстәгиллијинин јени сәвијјәси; умуми мәгсәдләрә чатмаг намино өз һүгугларынын бир һиссәсини көнүллү су-

...тија комитәләри ... лазымларын тә'сирлилијинин тә'мин едилмәси үчүн даһа фәал иш апармалыдырлар. Чәкинмәдән демәк олар ки, партија комитәләри, вәзифәли шәхсләр тәрәфиндән «Правда»нын принсипиал чыхышларына көстәрилән мүнасибәт хејли дәрәчәдә һәм дә јенидәнгурманын өзүнүн јерләрдә вә мәркәздә нә дәрәчәдә ирәлиләдијинин үмумиләшдирилмиш көстәричисидир. Ашкарлыға кифајәт гәдәр әһәмијјәт верилмәмәси, тәнгидин гаршысынын алынмасы лабүд сурәтдә әталәтә вә дурғунлуға апарыб чыхарыр. Партија комитәләри һарда принсипиаллыг, објективлик, адамларын еһтијачларына вә тәләбләринә диггәт јетирирләрсә, орада мәтбуатын тәнгиди материаллары да көмәк кими, сәһвләрин гаршысыны алмағын вә нөгсанлары арадан гал-

...фәал вә мүасир, дүшүнән дөјүшчүсү олмалыдыр.

Гәрарда дејилир ки, «Правда» гәзети редаксијасы партија тәшкилатынын фәалијјәтини әмәкдашларын јарадычылыг сә'јләринин күчләндирилмәсинә, онларын журналистлик маһарәтинин, сијаси дүнјакөрүшүнүн артырылмасына, гаршылыглы тәләбкарлыг, партија јолдашлығы шәраити јарадылмасына, јенидәнгурманын мүгәддәраты үчүн һәр бир коммунистин мәс'улијјәтинин јүксәлдилмәсинә јөнәлтмәк лазымдыр.

Мүхбирләр шәбәкәсинин инкишаф етдирилмәси, мүхбир мәнтәгәләринин иши, онларын әтрафында фәал мүәллифләрин кениш даирәсинин тәшкил едилмәси вә сых бирләшдирилмәси, хүсуси мүхбирин фәалијјәтинин психоложи, професионал хүсу-

...гајдасындан истифадә едилсин.

Гәзетин редаксија һеј'әтинә ихтијар верилмишдир ки, редаксијанын структуруну, штат үзрә сај тәркибинин тә'јин едилмәсинә, мүхбир мәнтәгәләри јарадылмасы үчүн ајрылмыш сај тәркиби һүдудларында өлкәдә вә харичдә бу мәнтәгәләрин ачылмасына вә бағланмасына, редаксија әмәкдашлары илә мүгавилә бағланмасына аид мәсәләләри һәлл етсин.

«Правда» гәзетинин редаксијасына вә Сов.ИКП МК-нын ишләр идарәсинә тапшырылмышдыр ки, гәзетин вә нәшријјатын мадди-техники базасынын мөһкәмләндирилмәсинә вә редаксија коллективинин сосиал инкишафына даир тәклифләр һазырлајыб Сов.ИКП МК катиблијинин мүзакирәсинә версинләр.

...сөһбәт һәр ики тәрәфдән ачыг олмушдур.

Литва ичтимаијјәтинин нүмајәндәләринә дејилмишдир ки, әмәли вә мәс'ул мүнасибәт ССРИ халг депутатлары гурултајынын гәрарында, ССРИ президенти М. С. Горбачовун Литва ССР Али Советинә вә Литва халгына мүрачиәтләриндә ајдын вә дәгиг ифадә олунмушдур.

Һазырда ССРИ Али Совети мүттәфиг республиканын, Совет Иттифагынын Конститусијасында нәзәрдә тутулдуғу кими, ССРИ-нин тәркибиндән чыхмасы илә әлагәдар мәсәләләрин һәлли гајдасы һаггында ганун гәбул етмишдир, иттифаг мүгавиләси мәсәләләри мүзакирә олунур, республикаларын игтисади вә сијаси саһәләрдә мүстәгиллијини мүәјјән едән башга тәдбирләр көрүлүр. Белә шәраитдә дә һадисәләрин сүн'и шәкилдә сүр'әт-

...мушдур ки, мартын 10-дан сонра илк күнләрдә едилмиш һәрәкәтләр әслиндә јенидәнгурмаја, о чүмләдән дә Литвада јенидәнгурмаја гаршы, бүтөвлүкдә өлкәдә баш верән тарихи дөнүшә гаршы јөнәлдилмишдир.

Сөһбәт әснасында гејд едилмишдир ки, Литва әразисиндә олан Совет Ордусуна гаршы јөнәлдилмиш һәр чүр бәјанатлар вә әмәлләр ән азы әхлага зиддир, чүнки өз хидмәти борчуну јеринә јетирән, өлкәнин мүдафиәсинин лазыми мәсәләләрини һәлл едән адамларын әлејһинәдир.

Сөһбәтин ахырында онун литвалы иштиракчылары данышыгларын «шәхси характер» дашыдығыны бир даһа нәзәрә чарпдыраraг, јаранмыш вәзијјәтдән чыхмаг үчүн нә кими тәдбирләр көрүләчәји барәдә бир даһа дүшүнүб данышмаг нијјәтиндә олдугларыны билдирмишләр.

...ја Комитәсинин сәдри Т. П. Кублашвили кизли сәсвермә нәтичәсиндә Күрчүстан КП Ткибули Шәһәр Комитәсинин биринчи катиби сечилмишдир.

Күрчүстан КП МК-нын катиби В. К. Гуркенидзе вә Күрчүстан ССР Назирләр Совети сәдринин мүавини Б. Д. Махарашвили пленумда чыхыш етмишләр.

• • •

Күрчүстан Коммунист Партијасы Мартвили Рајон Комитәсинин пленуму олмушдур. Пленум тәшкилат мәсәләсинә бахмышдыр.

Пленум Р. Н. Начкебијанын башга ишә кечмәси илә әлагәдар олараг рајон партија комитәсинин биринчи катиби вәзифәсиндән вә бүро үзвлүјүндән азад етмишдир.

Пленум иштиракчылары рајон партија комитәсинин биринчи катиби вәзифәсинә ики нәфәрин намизәдлијини мүзакирә етмишләр. Һәмин рајонун јетишдирмәси олан, Күрчүстан КП МК дөвләт һүгуг шө'бәсинин мәсләһәтчиси ишләмиш В. Б. Абакелија кизли сәсвермә нәтичәсиндә Күрчүстан КП Мартвили Рајон Комитәсинин биринчи катиби вә бүро үзвү сечилмишдир.

Күрчүстан КП МК тәшкилат-партија вә кадр ишиләри шө'бәсинин мүдири Н. Р. Сачаја пленумда чыхыш етмишдир.

(Күрчинформ).

МҮТТӘФИГ РЕСПУБЛИКАНЫН ССРИ-дән ЧЫХМАСЫ ИЛӘ ӘЛАГӘДАР МӘСӘЛӘЛӘРИН ҺӘЛЛИ ГАЈДАСЫ ҺАГГЫНДА

(Әввәли 1-чи сәһифәдә)

вафиг һиссәси үзрә дикәр дөвләтләрлә вә бејнәлхалг тәшкилатларла һесаблашма гајдасы разылашдырылмалы;

7) тәркибдән чыхан республиканын ССРИ-нин тәркибинә дахил олдуғу анда она мәхсус олмамыш әразиләрин статусу разылашдырылмалы;

8) бу ганунун 3-чү маддәсинин икинчи һиссәсиндә көстәрилмиш милли груплaрын референдумда ирадә ифадәсинин нәтичәләри нәзәрә алынмагла онларын јығчам јашадыглары әразиләрин статусу разылашдырылмалы;

9) тәркибдән чыхан республиканын әразисиндә тарих вә мәдәнијјәт абидәләринин вә гәбристанларын сахланмасы үчүн тә'минат верилмәли;

10) гаршылыглы тәнзимләмә тәләб едән башга мәсәләләр һәлл едилмәлидир.

Маддә 15. Тәркибдән чыхан республиканын әразисиндә јашајан ССРИ вәтәндашларына вәтәндашлыг, јашајыш вә иш јерләри сечмәк һүгугу верилир. Тәркибдән чыхан республиканын һүдудларындан вәтәндашларын көчмәси илә әлагәдар бүтүн хәрчләри һәмин республика өдәјир.

Маддә 16. Тәркибдән чыхан республиканын әразисиндә јашамаға галан ССРИ вәтәндашларынын иргинин, дәрисинин рәнкинин, чинсинин, дилинин, дининин, сијаси вә ја башга әгидәсинин, милли вә ја сосиал мәншәјинин, әмлак мөвгејинин, доғулдуғу јерин вә вахтын әламәтләринә көрә һеч бир ајры-сечкилик олмадан онларын вәтәндашлыг, сијаси, сосиал, игтисади, мәдәни вә башга һүгуг вә азадлыгларыны һәмин республика һамы тәрәфиндән тәсдиг едилмиш бејнәлхалг һүгуг принсипләринә вә нормаларына, ССРИ-нин бејнәлхалг өһдәликләринә мүвафиг сурәтдә тә'мин едир.

Маддә 17. Тәркибдән чыхан республиканын мәһкәмәләри тәрәфиндән мәһкум олунмуш вә чәзасыны ССРИ әразисиндә чәкән вәтәндашлары чәзанын галаныны чәкмәк үчүн көстәрилән республикаја верилмәлидирләр.

Тәркибдән чыхан республиканын ССР Иттифагынын вә ја дикәр мүттәфиг республиканын мәһкәмәләри тәрәфиндән мәһкум олунмуш вә ССРИ әразисиндә чәза чәкән вәтәндашлары һәмин республиканын әразисиндә төрәтдији чинајәтләр үчүн мәһкум олундугда, чәзанын галаныны чәкмәк үчүн көстәрилән республикаја верилмәлидирләр.

Тәркибдән чыхан республиканын ССР Иттифагынын вә ја дикәр мүттәфиг республиканын мәһкәмәләри тәрәфиндән мәһкум олунмуш вәтәндашлары чинајәтләрин һәтта бирини дә тәркибдән чыхан республиканын әразисиндән кәнарда төрәтдији үчүн мәһкум олундугда, онларын верилмәси мәсәләләринә ССРИ баш прокурорунун тәгдиматы вә ја тәркибдән чыхан республиканын али мәһкәмәсинин хаһиши үзрә ССРИ Али Мәһкәмәси тәрәфиндән бахылыр.

ССР Иттифагынын вә ја һәр һансы мүттәфиг республиканын мәһкәмәләри тәрәфиндән мәһкум олунмуш вә чәзасыны тәркибдән чыхан республиканын әразисиндә чәкән ССРИ вәтәндашлары, әчнәби вәтәндашлар вә вәтәндашлығы олмајан шәхсләр ССР Иттифагына верилмәлидирләр.

Маддә 18. Тәркибдән чыхан республиканын әразисиндә һүгуг позунтулары фактлары үзрә галдырылмыш вә ССР Иттифагы органларынын ичраатында олан бүтүн инзибати ишләр вә чинајәт ишләри ССР Иттифагы Прокурорлуғу вә ја ССРИ Али Мәһкәмәси васитәсилә тәркибдән чыхан республика органларынын ичраатына верилир. Бу гајда һүгуг позунтуларындан һәтта бири тәркибдән чыхан республиканын әразисиндән кәнарда төрәдилдији һаллара, һабелә һәрби трибуналлара аид чинајәт ишләринә шамил едилмир. Ишләрин верилмәси мәсәләләри ашағы прокурорун тәгдиматы үзрә вә ја тәркибдән чыхан республиканын прокурорунун хаһиши үзрә ССРИ баш прокуроруну тәрәфиндән, иш мәһкәмә органынын ичраатында олдуғу һалда исә ССРИ Али Мәһкәмәси тәрәфиндән һәлл едилир.

Кечид дөврүндә бүтүн мүлки ишләр, тәркибдән чыхан республика илә ССР Иттифагы арасында сазишлә башга һал нәзәрдә тутулмадыгда, ССР Иттифагынын мүлки вә мүлки-процессуал ганунверичилијинә мүвафиг сурәтдә һәлл едилир.

Маддә 19. Кечид дөврүнүн ахырынчы илиндә мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы һаггында гәрарын тәсдиг едилмәси мәсәләси үзрә тәркибдән чыхан республиканын али дөвләт һакимијјәти органынын тәшәббүсү илә бир дәфә тәкрар референдум кечирилә биләр. Республиканын әразисиндә даим јашајан вә ССР Иттифагы ганунверичилијинә көрә сәс һүгугу олан ССРИ вәтәндашларынын онда бир һиссәси тәләб етдикдә, тәкрар референдум кечирилмәси мәчбуридир.

Мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы һаггында гәрарын тәсдиг едилмәси леһинә тәкрар референдум кечирилмәси мәсәләсинин гојулушу анынадәк республика әразисиндә даим јашајан вә ССР Иттифагы ганунверичилијинә көрә сәс һүгугу олан ССРИ вәтәндашларынын үчдә ики һиссәсиндән азы сәс вердикдә, мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы һаггында гәрар ләғв едилмиш һесаб олунур вә бу ганунла нәзәрдә тутулмуш процесләрә хитам верилир.

Маддә 20. Кечид дөврү гуртардыгдан сонра вә ја бу ганунла нәзәрдә тутулмуш мәсәләләр вахтындан габаг низама салындыгда ССРИ Али Совети тәркибдән чыхан республиканын вә ССР Иттифагынын, мүттәфиг республикаларын, һабелә мухтар республикаларын, мухтар гурумларын вә бу ганунун 3-чү маддәсинин икинчи һиссәсиндә көстәрилмиш милли групларын мәнафеләринин разылашдырылмасы вә иддиаларынын өдәнилмәси процесинин баша чатдығыны тәсдиг едән гәрар гәбул олунмасы үчүн ССРИ халг депутатларынын гурултајыны чағырыр.

Белә гәрар ССРИ халг депутатларынын гурултајы тәрәфиндән гәбул едилдији андан мүттәфиг республика ССРИ-дән чыхмыш һесаб олунур, тәркибдән чыхмыш республикадан ССРИ халг депутатлары исә өз сәлаһијјәтини итирирләр.

ССРИ халг депутатлары гурултајы ССРИ Конститусијасына мүвафиг дәјишикликләр едир.

Совет Сосиалист Республикалары Иттифагынын президенти
М. ГОРБАЧОВ

Москва, Кремл. 3 апрел 1990-чы ил.

«Мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы илә әлагәдар мәсәләләрин һәлли гајдасы һаггында» ССРИ Ганунунун гүввәјә минмәси барәсиндә

ССРИ АЛИ СОВЕТИНИН ГӘРАРЫ

ССРИ Али Совети **гәрара алыр:**

1. «Мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы илә әлагәдар мәсәләләрин һәлли гајдасы һаггында» ССРИ Гануну дәрч олундуғу андан гүввәјә минсин.

2. Мүәјјән едилсин ки, мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы мәсәләсинин гојулушу илә әлагәдар вә «Мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы илә әлагәдар мәсәләләрин һәлли гајдасы һаггында» ССРИ Ганунуна зидд олан, истәр ганун гүввәјә минмәздән әввәл, истәрсә дә гүввәјә миндикдән сонра көрүлән һәр чүр тәдбирләр нә ССР Иттифагы үчүн, нә дә мүттәфиг республикалар үчүн һеч бир һүгуги нәтичә төрәтмир.

3. Мүттәфиг республикаларын али советләри мүттәфиг республикаларын ганунверичилијини «Мүттәфиг республиканын ССРИ-дән чыхмасы илә әлагәдар мәсәләләрин һәлли гајдасы һаггында» ССРИ Ганунуна ујғунлашдырсынлар.

ССРИ Али Советинин сәдри
А. ЛУКЈАНОВ.

Москва, Кремл. 3 апрел 1990-чы ил.

ПРЕЗИДЕНТӘ ЧАВАБ ГӘБУЛ ЕДИЛМИШДИР

Литва Али Совети ССРИ президенти М. С. Горбачовун она вә Литва халгына мүрачиәтинә чаваб вермишдир.

Сәнәддә дејилир: Литва Республикасынын Али Советинә вә Литва халгына Сизин мүрачиәтләриниз һәгиги диггәтлә вә Сизин нөгтеји-нәзәринизи баша дүшмәк арзусу* илә гаршыланмышдыр.

Биз баша дүшүрүк ки, мүстәгил дөвләтләрин аиләсинә гајытмаг барәсиндә Литванын гәтијјәти Совет Иттифагыны вә һөрмәтли президент, шәхсән Сизи нараһат едир.

Сиз дүз һәрәкәт едиб вәзијјәти дәлил-сүбутлу дискуссијалар, мәгбул гәрарлар тәләб едән мүрәккәб вәзијјәт кими гијмәтләндирирсиниз. Сизин проблеми динчликлә һәлл етмәјә јөнәлдилән сә'јләринизи јүксәк гијмәтләндиририк, лакин Сизин мөвгејинизлә бағлы бә'зи мәсәләләр бизә о гәдәр дә ајдын дејилдир. Литва әввәлки кими јенә дә сәмими диалога һазырдыр, лакин бу диалог Сизин силаһлы гүввәләринизин өзбашына һәрәкәтләри шәраитиндә кечирилмәмәлидир. Она көрә дә биз һәр ики тәрәфи марагландыран мәсәләләрдә мөвгеләри ајдынлашдырмаг мәгсәдилә тезликлә илкин икитәрәфли мәсләһәтләшмәләр кечирмәји тәклиф едирик.

Республика Али Советинин ССРИ президентинә чавабында дејилир: Сиз билирсиниз ки, Литванын проблемини Литва јаратмајыб. Литва јалныз өзүнүн әзәли һүгугуну һәјата кечирир.

Литва Республикасынын Али Совети өзүнүн гәбул етдији актларын вә гәрарларын руһуну вә мәтнини һәм бејнәлхалг һүгуг, һәм дә ССРИ Конститусијасы бахымындан диалог шәраитиндә мүзакирә етмәјә һазырдыр.

Сәнәддә даһа сонра дејилир: Сиз буну да билирсиниз ки, Литва ССРИ илә игтисади мүнасибәтләр, мәдәни вә һуманитар әлагәләр тәклиф едир вә мөвчуд мүнасибәтләри, әлагәләри сахламаға һазырдыр.

Биз инанырыг ки, Сиз, һөрмәтли президент, проблемин сијаси һәллинин галан бүтүн јоллардан үстүн тутачагсыныз. Һәм дә Литва Республикасынын Али Совети диалога башлајыб дөвләтләримиз арасында јени мүнасибәтләр јарадылмасы тәдбирләрини мүзакирә етмәјә һазыр олдуғуну бир даһа тәсдиг едир.

ГӘРАР ДӘЈИШДИРИЛМИШДИР

Партија тәшкилатларынын, Ленинград ичтимаијјәтинин мүрачиәтләри илә әлагәдар гәрар Сов.ИКП вилајәт комитәсинин бүросу Сов.ИКП М...нын үзвү, иттифаг әһәмијјәтли фәрди пенсијачы Ј. Соловјовун партијадан чыхарылмасы мәсәләсинә бир даһа бахмышдыр.

Сов.ИКП Ленинград Вилајәт Комитәсинин мәтбуат мәркәзинин нүмајәндәси хәбәр вермишдир ки, прокурорлуғун апардығы јохлама Ј. Ф. Соловјовун харичи маркалы автомобил алмасы, мөвчуд һүгуги нормалары позмасы һалларыны мүәјјән етмәмишдир.

Сов.ИКП вилајәт комитәсинин бүросу әввәлки гәрарыны ләғв етмиш вә бу мәсәләни Сов.ИКП Ленинград Вилајәт Комитәсинин вә Шәһәр Комитәсинин биркә пленумунун мүзакирәсинә тәгдим етмәји лазым билмишдир. (СИТА).

Ленин милјонларын гәлбиндә

«Ленин милјонларын гәлбиндә. В. И. Ленинин һәјат вә фәалијјәти ССРИ-дә вә харичдә В. И. Ленин музејләринин сәнәдләриндә вә материалларында» мә'лумат китабы чапдан чыхмышдыр. Китабын әсасыны хатирә музејләринә һәср едилмиш вә хроноложи гајдада верилмиш мәгаләләр тәшкил едир. Музејләрин сәнәдләри вә материаллары В. И. Ленинин ингилаби марксист дүнјакөрүшүнүн нечә формалашдығыны, Русијада јени типли пролетар партијасы, Ленинин башчылыг етдији, ингилаби фыртыналардан кечириб Бөјүк Октјабр сосиалист ингилабынын гәләбәсинә, дүнјада илк фәһлә-кәндли дөвләтинин јарадылмасына кәтириб чыхардығы партија тәшкил етмәкдә онун фәалијјәтини арлычыл изләмәјә имкан верир.

Китабы Сијаси Әдәбијјат Нәшријјаты бурахмышдыр.

(СИТА).

ХАТИРӘ КҮНҮНӘ ҺӘСР ЕДИЛМИШДИР

Күрчүстан ССР Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин сәдри, Күрчүстан Коммунист Партијасы Мәркәзи Комитәсинин биринчи катиби К. Гумбаридзе вә республика Назирләр Советинин сәдри Н. Читанава апрелин 8-дә Тбилисидә кечәдән хејли кечмиш Һөкумәт еви гаршысындакы мејдана кәлмишдиләр. Онлар 1989-чу ил апрелин 9-да фачиәли сурәтдә һәлак оланларын хатирәсинә һәср едилмиш мәрасимә топлашмыш Тбилисинин вә Күрчүстанын дикәр рајонларынын зәһмәткешләри, зијалыларын, халгымызын кәдәрини бөлүшмәк үчүн хүсуси олараг Күрчүстан пајтахтына кәлмиш гардаш республикаларын нүмајәндәләри, ССРИ вә харичи өлкә күтләви информасија васитәләринин мүхбирләри илә көрүшүб сөһбәт етмишләр.

К. Гумбаридзе вә Н. Читанава бу тәдбир заманы тибб хидмәтинин вә ичтимаи асајиши мүһафизәнин вәзијјәти илә дә конкрет сурәтдә таныш олмушлар.

* * *

Күрчүстан ССР Али Советн Рәјасәт Һеј'әтинин сәдри, Күрчүстан Коммунист Партијасы Мәркәзи Комитәсинин биринчи катиби К. Гумбаридзе апрелин 7, 8 вә 9-да Мәркәзи телевизијанын вә гәзетләрин, һабелә 9 апрел фачиәли һадисәләринин илдөнүмү илә әлагәдар олараг республикамыза кәлмиш харичи өлкәләрин гәзетләринин, телевизијаларынын вә радио ширкәтләринин, акентликләринин нүмајәндәләринин сејјк групуну гәбул етмишдир. Ачыг диалог заманы кәләнләрин диггәти сон бир ил әрзиндә Күрчүстанда баш верән ичтимаи-сијаси һәјатдакы мүрәккәб просесләр, ән мүһүм милли вә сосиал проблемләрин һәллиндә кениш ичтимаијјәтин иштиракы илә атылан конструктив аддымлар, там суверенлијә, игтисадијјатын мүасир јолларына кечилмәси, дикәр милләтләрин нүмајәндәләри илә ән'әнәви меһрибан мүнасибәтләрин мөһкәмләндирилмәси, харичи өлкәләрлә билавасит тә әлагәләрин кенишләндирилмәси вә Күрчүстанда сабит шәраитин горунмасына вә демократикләшдирмә просесинин реал сурәтдә дәринләшдирилмәсинә тә'минат верән дикәр тәдбирләр үзәриндә чәмләшдирилмишдир.

К. Гумбаридзе совет журналистләринин вә харичи журналистләрин суалларына чаваб вермишдир. Онлар республиканын ичтимаи-сијаси вә игтисади һәјатынын тәзәләнмәси саһәсиндә апарылан ишә, кәләчәк үчүн перспективләрә бөјүк мараг көстәрмишләр.

* * *

1989-чу ил апрелин 9-да Тбилисидә баш вермиш фачиәнин илдөнүмү илә әлагәдар олараг Күрчүстан ССР Али Советинә чохлу сәмими башсағлығы телеграмлары кәлмишдир. Телеграмлары гардаш республикаларын, һәмчинин ичтимаи тәшкилатларын рәһбәрләри, әмәк коллективләринин, јарадычы зијалыларын адлы-санлы нүмајәндәләри имзаламышлар. Бу телеграмларда белә бир инам ифадә едилмишдир ки, бир ил әввәл Тбилисидә баш вермиш һадисә өлкәдә һеч вахт тәкрар едилмәмәлидир.

Апрелин 8 вә 9-да Күрчүстанын шәһәр вә рајонларында 9 апрел хатирә күнү илә әлагәдар олараг тәдбирләр һәјата кечирилмишдир.

СУХУМИ. Сухуми шәһәринин вә Сухуми рајонунун сәрһәдиндә Ачагара кәндиндә апрелин 9-да һәлак оланларын хатирә мемориалы ачылмышдыр. Бурада кечирилән митингдә 40 мин нәфәрә јахын адам иштирак етмишдир.

Гаграда, Очамчиредә, Галидә, Гулрипшдә дә издиһамлы митингләр кечирилмишдир. Һәмин митингләрин иштиракчылары 9 апрел шәһидләринин хатирәсини јад етмишләр.

БАТУМИ. Апрелин 9-да кечән ил Батуми шәһәр халг депутатлары Советинин тәшәббүсү илә салынмыш «Хатирә көз јашлары» хијабанында ичтимаијјәтин нүмајәндәләринин иштиракы илә издиһамлы митинг олмушдур.

Мухтар республиканын бүтүн рајон мәркәзләриндә митингләр кечирилмишдир.

СХИНВАЛИ. Мүгәддәс Мәрјәм килсәсинин әразисиндә апрелин 9-да һәлак оланларын хатирә күнүнә һәср едилмиш митинг кечирилмишдир. Бурада мемориал јарадылмасы һаггында мәсәлә һәлл едилир.

(Күрчинформ).

КҮЧ БИРЛИКДӘДИР

ХЕЈИР ИШДӘ КӨРҮШӘК

Тарихин јаддаш сығнағындан о тәрәф—заманлардан улу Гафгаз дағларынын күнејләри бојунча Шәргдән-Гәрбә, Хәзәр дәнизиндән башламыш Гара дәнизә гәдәр бөјүк бир мәканда Азәрбајчан вә күрчү халглары әзәл, сон-бешик вә гәбир мәнзилләри арасында Вәтән адлы бир анламла һүдудлакмышлар. Заман-заман зүлмә вә залыма, шәрә вә бәдхаһлыға гаршы ејни мәзмунлу, јөнүмлү, ејни мүбаризәләр бу ики халгы бир талели, бир гисмәтли еләмишдир. Бундан бизим күнләрдә биз нәслин дә пајына дүшдү. Тарих салнамәмизә бизим заманымыз вә мәканымыз Тбилиси, 9 апрел, 1989, Бакы, 19-20 јанвар 1990 сәһифәләри һәр ики халгын оғул вә гызларынын ганлары илә јазылды. Тбилиси шәһидләринин илдөнүмү күрчү халгы илә јанашы, Күрчүстанда јашајан азәрбајчанлыларын да күтләви матәм мәрасимләри һәрәкатына чеврилмишдир.

Шәһидләрин хатирәси бүтүн рајон мәркәзләриндә вә ирили-хырдалы кәндләрдә һәлә апрелин 7-дән башлајараг хатирә нүмајишләриндә еһтирамла јад едилир. Һәмин күн Гардабани рајонунун Ағтәһлә кәнд советлијинин чамааты Мәркәзи универмағын гаршысындакы мејдана јығылмышдылар. Бурада кечирилмиш митингдә Тбилисидән, Руставидән, Украјнадан нүмајәндәләр иштирак едирдиләр. Митингдә јерли зијалы-мүәллимләрин—С. Кәримова, Т. Әлијева, Л. Кехишвили, Ф. Аббасоғлу, Ш. Мусајев, З. Нуријев, А. Гарабағлы, М. Зи... Мәммәдов, Ј. Сә-

гонаглардан Адилпаша Рүстәмоғлу вә Бәһрам Шаһвердијев митинг иштиракчыларына Тбилиси фачиәси шәһидләринин илдөнүмүнү мүтәшәккил тәшкил етдикләринә көрә разылыгларыны билдирдиләр. Онларын күрчү дилиндә дәрин мәзмунлу чыхышлары дөнә-дөнә һәмрә'јлик сәдалары илә гаршыланды. Күрчүстан Халг Чәбһәси идарә һеј'әтинин үзвү К. Гверхелидзе, Күрчүстан Милли Ассосиасијасынын үзвү М. Морчиладзе, Күрчүстан Халг Чәбһәсинин үзвү К. Асатиани, Н. Овчаренко өз чыхышларында күрчү шәһидләринә вәтәнбир гисмәтли күрчүстанлы азәрбајчанлыларын елликлә еһтирамларынын республика халгларынын Күрчүстаны доғма Вәтән кими тамамламасына әјани сүбут олдуғундан данышдылар. Украјна Милли Партијасынын үзвү Н. Миколенко Тбилиси вә Бакы фачиәләринин шәһидләринә украјналыларын адындан дәрин еһтирамыны билдирди вә гејд етди ки, азадлыг, суверенлик һәрәкатлары бир-бири илә әлагәли олмалыдыр, чүнки дүшмән һијләкәр вә гүввәтлидир. О, әмин олдуғуну билдирди ки, азадлыг һәрәкатлары илә бүтүн дүнјаја һарај салан күрчү вә Азәрбајчан халгларынын сәсләринә украјналылар бүтүн васитәләрлә сәс верәчәк вә һагг ишинә тәрәфдарлыг едәчәкләр. Украјналы гонаглар митинги лентә чәкирдиләр. Митинг иштиракчылары рәсми чыхышлардан сонра Ағтәһлә кәнд клубу јанында Тбилиси вә Бакы фачиәләринин шәһидләри шәрәфинә дүзәл-

Азәрбајчан дилләриндә ганлы фачиәләри төрәдән гүввәјә гаршы е'тираз сөзләри јазылмыш шүарлар дивардан асылмышдыр. Һәр ики фачиәнин шәһидләринин шәкилләриндән дүзәлдилмиш фото-стендләр күл-чичәклә бәзәнмишдир. Гонаглар мәш'әл өнүндә шәһидләрин хатирәсинә һөрмәт әламәти олараг баш әјмиш, шамлар јандырмышлар. Күнортадан сонра митинг иштиракчылары Тбилисијә кәтирән машын карваны Колхоз мејданында дајанмыш, нүмајишчиләр сыраланыб шүарлар, плакатлар, әклил вә күл-чичәкләрлә Һөкумәт евинин гаршысына кәлмиш, бурада јенә митинг тәшкил етмиш, Ағтәһлә, Гаратәһлә вә Гарачалар кәнд чамааты адындан бағланмыш әклили шәһидләрин һәлак олдуглары јерә гојмуш, һәмин торпаға күлләр дүзүб еһтирамла баш әјмишләр.

9 апрел шәһидләринин Хатирә күнү кәндләрдә ел адәт вә ән'әнәси үзрә еһсан мәрасимләри кечирилди. Гонаглар бу ики халгын сијаси вә мә'нәви јахынлығыны бөјүк һөрмәт вә һејранлыгла гејд етдиләр, бу бирлији дөнә-дөнә алгышладылар.

Көрүшләрдәки сөһбәтләрдә һамыны һәр ики халгы—күрчү вә Азәрбајчан халгларыны бирләшдирән адәтләрдән, ән'әнәләрдән, бу бирлијин, гәдимдән кәләр меһрибан гоншулуғун зәрурилијиндән вә бу улу бабалардан верилмиш гијмәтли мирасын ләјагәтлә сахланмасынын вачиблијиндән данышылыр, һәр чүр аравуран, гәрәзли ујдурмалара гаршы сојугганлы, еһтијатлы олмаг төвсијә едилирди. Кәнд чамааты еһсан мәрасиминдә иштирак етмәк үчүн кәлән гонаглары ...

Азәрбајчанлы гардашлар вә бачылар!

Бу ил апрелин 9-да өтән илин һәмин күнүндә Тбилисидә һәлак оланларын хатирәсини бир даһа јад етмәк үчүн Һөкумәт еви гаршысына кәләркән азәрбајчанлыларын битмәз-түкәнмәз ахынла, күлчичәклә вә транспарантларла бураја кәлдикләрини көрдүкдә чох севиндик. Онлар бизим кәдәримизи үрәкдән бөлүшдүрүр вә тәәссүф һисси илә дејирдиләр ки, Гырмызы көрпү јанында сајсыз-һесабсыз азәрбајчанлы топлашмышдыр, лакин автомобил мүфәттишләри һамыны Тбилисијә бурахмырлар.

Буна көрә сизә үрәкдән миннәтдарыг! Чох сағ олун! Белә дә олмалыдыр! Биз бир-биримизлә гапыбыр гоншујуг. Кәләчәкдә дә бир-биримизә гардашлыг мүнасибәти бәсләмәлијик.

Кәдәримизә шәрик олдуғунуза көрә сизә бир даһа тәшәккүр едирик! Гој кәдәр һәр ики халгдан узаг олсун! Шадлыгда вә севинчдә һәмишә бирликдә олаг!

Киви БУТХУЗИ,
«Монадире да метевзе» алманахынын редактору.

Шәһидләрин хатирәсинә

9 апрел... Күрчү халгынын јаддашында ганлы сәһифә. Тәкчә күрчү халгынынмы? Јох, бу елә бир фачиәдир ки, она һеч кәс биканә гала билмәз.

9 апрел ағрысы үрәкләрдән чәкилмәмиш 20 јанвар Бакы фачиәси илә үзләшән халгымыз да о кәдәрли күнләрин гурбанларынын хатирәсини әзиз тутур.

Бу күнләрдә Болниси рајо...

19—20 јанвар 1990-чы илдә Бакыда өз истиглалијјәти уғрунда шәһид олан күрчү вә азәрбајчанлыларын әбәди хатирәсинә Дарбаз сакинләриндән».

Топлашанлар бир дәгигәлик сүкутла күнаһсыз гурбанларын хатирәсини јад етмишләр. Абидә өнүндә чыхыш едәнләр күнаһсыз инсан ганы ахыдылмасыны пис...

Публисистин гејдләри

Демократија интизамсыз ағласығмаздыр

Вахтилә дүнјаны ләрзәјә салан өлкәмиз сәһвләрлә долу кечмиши, севинчсиз бу күнү, намә'лум кәләчәји олан бир дөвләтә чеврилмишдир, дејирләр. Кизли игтисадијјат ашкар игтисадијјаты көлкәдә гојмушдур. Чохишләнән малларла јанашы, азишләнән мәһсуллар да талона кечирилиб. Гытлыг, баһалыг, игтисади бөһран өлкәнин јахасындан јапышыб, милли тоггушмалар федерасијанын өзүлүнү тәрпәтмишдир. Һәлә бөјүк-кичик јеринин итдијини, ағсаггал сөзүнүн кәсәрдән дүшдүјүнү демирәм. Еһтијач ичиндә боғулан зәһмәткеш исә ешитмәк белә истәмир ки, бүтүн бунларын һамысы јенидәнгурманын «бәһрәсидир»! Өзү дә о јенидәнгурманын ки, партијанын тәшәббүсү илә башланыб, партијаја бөјүк инамсызлыг јаратмышдыр...

Бәли, јенидәнгурма просеси бүтүн саһәләрдә —сијаси, игтисади, мә'нәви аләмдә чох ләнк кедир, партија исә онун гујруғунда сүрүнүр. Башлыча фачиәмиз исә ондадыр ки, дөвләтимиздә вә партијамызда тәк һакимијјәтлиликдән һеч чүр әл чәкилмир. Партија органлары илә совет органларынын вәзифәләри арасында һәлә дә һәдд гојулмајыбдыр. Дүздүр, XIX Үмумиттифаг партија конфрансы бу вәзифәләр арасында һәдд гојулмасынын әмәли јолларыны көстәрмишдир, амма арадан ики илә јахын вахт өтмүш, әслиндә исә һеч нә едилмәмишдир. Һәјата кечирилмиш «ән бөјүк» иш тәкчә бундан ибарәтдир ки, партија органларында саһә шө'бәләри ләғв едилмиш, бир дә јенидәнгурманын «өнүндә» кетдијинә көрә партија ишчиләринин маашы артырылмышдыр...

Бу күн али партија рәһбәрлијиндә јенидәнгурманын үнванына тә'рифләр, узаг...

саит гојулушу үзрә 60 милјард манатлыг артмышдыр. Һәм дә бу ишләрә көрә 20 милјард манат әмәк һаггы өдәнилмишдир. Бүтүн бу сәһвләрин һамысы мадди јох, халга вурулан мә'нәви зәрәр кими, партијанын дејил, бәс кимин ајағына јазылмалыдыр? Ахы, Әсас Ганунумузун 6-чы маддәсинә көрә бүтүн гәләбәләри партијанын ады илә бағладығымыз кими, сәһвләри дә она бағышламамалыјыг.

Инди чохлары Сов.ИКП МК-нын һазыркы һеј'әтинин ислаһат һаггында әсаслы гәрарлар гәбул едә биләчәјинә шүбһә илә јанашырлар. Ахы, фәһләләрин 11 фаизиндән бир гәдәр чоху партијанын рәһбәр органынын тәркибиндәдир. Партијанын Низамнамәсиндә исә јазылмышдыр ки, о өз синфи маһијјәтинә, идеолокијасына көрә фәһлә синфинин партијасыдыр. Белә нүмајәндәлик бир чох фәһләләри тәәччүбләндирир.

Көстәрәк ки, Сов.ИКП XXVII гурултајында МК-нын һеј'әти хејли дәјишдирилмишдир (тәркибә јени 108 нәфәр сечилмишдир). Бунунла белә, МК-нын һеј'әтиндә 185 нәфәр пенсијачы галмышдыр ки, бу да үмуми һеј'әтин 61 фаизини тәшкил едирди. Сов.ИКП МК-нын апрел (1989-чу ил) пленумунда исә МК үзвләринин хејли һиссәси јашы илә, өз вәзифәләрини јеринә јетирә билмәмәси илә әлагәдар олараг ишдән кәнар едилмишдир. Һеч бир ил кечмәмишдир, амма МК-нын һеј'әтиндә јенә дә 38 нәфәр пенсијачы вардыр. МК һеј'әтинин јарысындан чоху 1961—1989-чу илләр әрзиндә мәркәзи органлара дахил олмушдур, һеј'әтин 55 фаизиндән чохунун јашы 60-ы адламышдыр. Бу һеј'әт партијанын е'лан етдији јенидәнгурмаја рәһбәрлик етмәлијди.

лар атылмалыдыр. Чохпартијалылыг заманын тәләбидир, јенидәнгурманын мәһсулудур. Партија конститусија нормасына көрә дејил, өзүнүн һазырланыб халга тәгдим едилән сијасәти үчүн халг арасында газандығы е'тимада көрә идарәедичи партија олмалыдыр. Бир дә, әлбәттә ки, өз әмәли фәалијјәтинә көрә, ССРИ Конститусијасынын 6-чы маддәси, шәксиз, чохдан нәзәрдән кечирилиб дәјишдирилмәли иди, она көрә ки, инди онун мәзмуну партијаја, онун чәмијјәтдәки ролуна јени бахышы ифадә едән платформанын лајиһәси илә зиддијјәт тәшкил едир.

Партија өзүнүн XXVIII гурултајына кедир. Феврал (1990-чы ил) пленумунда партијанын XXVIII гурултајы үчүн Сов.ИКП МК платформасынын лајиһәси кениш мүзакирә олунмушдур. Суаллара јени суаллар да әлавә олунур. Лајиһә партијада, чәмијјәтдә јығылыб галмыш бир чох мәсәләләри әкс етдирирми, коммунистләрин, биртәрәфләрин үмидләрини доғрулдачагмы?

Платформаја даһа јахындан нәзәр салаг. Орада дејилир ки, бизим идеалымыз һуманист демократик сосиализмдир. Лајиһәдә бу анлајышын изаһы о гәдәр јајғындыр ки, о һәтта сосиализм јолу илә кетмәјән һәр һансы мүасир чәмијјәт үчүн дә демәли, дүзкүн олар. Вә јахуд орада «бејнәлмиләлчилијә садиг галан коммунистләрә өлкәнин бүтүн халгларынын мәнафеји ејни дәрәчәдә әзиздир» чүмләси ишләдилир. Белә чыхыр ки, «садиг галмајан коммунистләр дә вардыр». Феврал (1990-чы ил) пленумунда дејилмишдир: «Тәсәррүфатсызлығын биабырчы тәзаһүрләринә даһа дөзмәк олмаз. Фаизләрин күлүнч дәрәчәдә ашағы олдуғу бир...

түн рајон мәркәзләриндә вә ирили-хырдалы кәндләрдә һәлә апрелин 7-дән башлајараг хатирә нүмајишләриндә еһтирамла јад едилир. Һәмин күн Гардабани рајонунун Агтәһлә кәнд советлијинин чамааты Мәркәзи универмагын гаршысындакы мејдана јығылмышдылар. Бурада кечирилмиш митингдә Тбилисидән, Руставидән, Украјнадан нүмајәндәләр иштирак едирдиләр. Митингдә јерли зијалы-мүәллимләрин — С. Кәримова, Т. Әлијева, Л. Кехишвили, Ф. Аббасоғлу, Ш. Мусајев, З. Нуријева, А. Гарабағлы, М. Зијадхан, З. Мәммәдов, Ј. Сәмәдовун чыхышлары һәр ики халгын бирлик вә һәмрә'јлији кими бир сәрвәтин ағыр күнләрдә даһа зәрури олмасы чағырыш кими сәсләнмишдир. Тбилисили вә гејд етди ки, азадлыг, суверенлик һәрәкатлары бир-бири илә әлагәли олмалыдыр, чүнки дүшмән һијләкәр вә гүввәтлидир. О, әмин олдуғуну билдирди ки, азадлыг һәрәкатлары илә бүтүн дүнјаја һарај салан күрчү вә Азәрбајчан халгларынын сәсләринә украјналылар бүтүн васитәләрлә сәс верәчәк вә һагг ишинә тәрәфдарлыг едәчәкләр. Украјналы гонаглар митинги лентә чәкирдиләр. Митинг иштиракчылары рәсми чыхышлардан сонра Агтәһлә кәнд клубу јанында Тбилиси вә Бакы фачиәләринин шәһидләри шәрәфинә дүзәлдилмиш фәхри матәм кушәсинә бахмышлар. Бурада гара бајраглар әһатәсиндә Күрчүстан вә Азәрбајчан милли бајраглары далғаланыр, өндә мәш'әл јаныр. Ири һәрфләрлә күрчү вә дылар.

Көрүшләрдәки сөһбәтләрдә һамыны һәр ики халгы — күрчү вә Азәрбајчан халгларыны бирләшдирән адәтләрдән, ән'әнәләрдән, бу бирлијин, гәдимдән кәләр меһрибан гоншулуғун зәрурилијиндән вә бу улу бабалардан верилмиш гијмәтли мирасын ләјагәтлә сахланмасынын вачиблијиндән данышылыр, һәр чүр аравуран, гәрәзли ујдурмалара гаршы сојугганлы, еһтијатлы олмаг төвсијә едилирди. Кәнд чамааты еһсан мәрасиминдә иштирак етмәк үчүн кәлән гонаглары һөрмәт вә еһтирамла гаршылајыр, әл тутур вә ел адәти үзрә «Хејир ишдә көрүшәк» дејирди...

Ш. ӘҺМӘДОҒЛУ,
В. НӘСИБОВ.

Шәһидләрин хатирәсинә

9 апрел... Күрчү халгынын јаддашында ганлы сәһифә. Тәкчә күрчү халгынынмы? Јох, бу елә бир фачиәдир ки, она һеч кәс биканә гала билмәз.

9 апрел ағрысы үрәкләрдән чәкилмәмиш 20 јанвар Бакы фачиәси илә үзләшән халгымыз да о кәдәрли күнләрин гурбанларынын хатирәсини әзиз тутур.

Бу күнләрдә Болниси рајонунун Дарбаз кәндиндә онун сакинләринин вәсаити һесабына учалдылмыш абидәнин ачылышы олмушдур. Абидәнин үзәриндә күрчү вә Азәрбајчан дилләриндә бу сөзләр јазылмышдыр: «9 апрел 1989-чу илдә Тбилисидә вә 19—20 јанвар 1990-чы илдә Бакыда өз истиглалијјәти уғрунда шәһид олан күрчү вә азәрбајчанлыларын әбәди хатирәсинә Дарбаз сакинләриндән».

Топлашанлар бир дәгигәлик сүкутла күнаһсыз гурбанларын хатирәсини јад етмишләр. Абидә өнүндә чыхыш едәнләр күнаһсыз инсан ганы ахыдылмасыны писләмиш, шәһидләрин хатирәсини һәмишә уча тутачагларыны сөјләмишләр.

Әмәк вә мүһарибә ветеранлары, мәктәблиләр абидәнин өнүнә тәр чичәкләр гојмушлар.

М. ЧОБАНОВ.

Үмуми кәдәримиз вә нијјәтимиз

9 апрел фачиәси артыг тарихә чеврилир. Онун планетимиздә салдығы ганлы из заман кечдикчә даһа узаглара кедәчәк, адамлары ајыг олуб даһа сых бирләшмәк јолуна апарыб чыхарачагдыр. 9 апрел үмуми тәшвиш доғуран һадисәдир.

Белә бир әсл һәгигәти билмәк лазымдыр: инсанлары хошбәхтлик кими, дар күн дә бир-биринә јахынлашдырыр, гардаш едиб бирләшдирир. Бу ил јанвар ајынын 20-дә Бакыда баш вермиш ганлы вә дәһшәтли һадисә Тбилиси һадисәсинин бир нөв давамы олмушдур. Һәмин ағыр күнләрдә күрчүләр кәдәрә шәрик олдугларыны биринчи олараг ифадә етмишләр.

Һамыја јахшы бәллидир ки, зоракылығын милли мәнсубијјәти јохдур. Она һансы дон кејдирирсәнсә кејдир, зоракылыг јалныз вә јалныз зоракылыгдыр.

Әкәр биз сөзүн әсл мә'насында зијалыјыгса, меһрибан гоншујугса, бизә инсани һәрәкәтләр әзиздирсә, һамымыз гәлбимиздә хејирхаһлыг алову јандырмалыјыг. Ахы, өз һәгиги симасыны кизләдәнләрин гурдуглары гәддарлыг сәһнәләри һеч дә азалмыр. Әксинә, мүхтәлиф рекионларда, ајры-ајры формаларда өз әксини тапыр.

9 апрел илдөнүмүнә башга нүмајәндә һеј'әтләри илә јанашы Азәрбајчан Дөвләт Педагожи Харичи Дилләр Институтундан да профессор-мүәллим һеј'әти кәлмишдир. Нүмајәндә һеј'әтинин үзвләри јас јеринә чатана гәдәр чох бүрократик үсул-идарә манеәләринә раст кәлмиш, лакин һеч нә онлары өз инсанлыг борчуну јеринә јетирмәкдән чәкиндирә билмәмишдир.

Бакылы гонаглар Тбилисијә кәлмәздән әввәл Руставијә кетмиш вә руставили азәрбајчанлы вә күрчүләрин мүшајиәти илә Тбилисидә 9 апрел фачиәси јерини зијарәт едәрәк, күл-чичәк гојдугдан сонра редаксијамызын гонағы олмушлар. Онларын һамысы Тбилисијә кәлмәләринин сәбәбини белә изаһ етди:

Институтун педагокика кафедрасынын мүдири, профессор, педагожи елмләр доктору, Азәрбајчан ССР әмәкдар елм хадими Н. Казымов:

— Бизи Азәрбајчандан Тбилисијә кәтирән Азәрбајчан халгынын күрчүләрә дост халг олдуғуну ишдә исбат етмәкдир. Биз истәјирдик ки, халглар арасында достлуг, о чүмләдән дә күрчүләрлә достлуг, меһрибан гоншулуг мүнасибәтләри даһа да кенишләнсин.

Институтумуздан Тбилисијә кәлән 20 нәфәр профессор-мүәллим һеј'әтинә һеч кәс, һеч бир тәшкилат көстәриш вермәмишдир. Онлар өз гәлбләринин диктәси илә күрчү халгынын кәдәринә шәрик олмаг, онун кечирдији ағыр һиссләри бөлүшдүрмәк үчүн кәлмишләр. Биз буну ләјагәтлә јеринә јетирдик.

Тбилисијә илдөнүмүнә кәлмәјимизә манеәчилик көстәрән рәсми даирәләрин һәрәкәтләрини мән һеч чүр баша дүшә билмирәм. Көрәсән, белә бир ағыр күндә Азәрбајчанла Күрчүстанын һәмрә'ј олмасына манеәчилик кимә лазымдыр?

Фәлсәфә кафедрасынын мүдири, профессор, фәлсәфә елмләри доктору С. Дашдәмиров:

— Гоншу, гардаш олан күрчү халгынын дәрдинә шәрик олмаг вә она башсағлығы вермәк үчүн, Күрчүстан ССР-дә јашајан азәрбајчанлы гардаш вә бачыларымызла көрүшүб фикир мүбадиләси апармаг үчүн Тбилиси шәһәриндә олдуг.

Мәни ән чох севиндирән Күрчүстанда јашајан азәрбајчанлыларын ичтимаи шүурунун формалашмасы, идеолокијасынын јениләшмәси, мә'нәви дүнјасынын зәнкинләшмәси олду. Үрәјими ачан ән јахшы чәһәтләрин икинчиси исә бурада јашајан азәрбајчанлыларла күрчүләр арасындакы сәмимијјәт бирлијинин, гаршылыглы анлашманын шаһиди олмағымдыр.

Кәркин вә зиддијјәтли мүнасибәтләрдән сонра бу јени сосиал әлагәләри, һиссләри горујуб сахламаг вә даһа да мөһкәмләндирмәк лазымдыр. Буну һәр ики халгын фачиәсиндән вә үмумијјәтлә талејиндән доған һиссләр тәләб едир.

Филолокија елмләри доктору, педагокика кафедрасынын профессору Ә. Һашимов:

— Халглар достлуғу ән бөјүк не'мәтдир. Онун гәдир-гијмәтини уча тутмаг намусу, гејрәти олан һәр кәсин мүгәддәс борчудур. Чох тәәссүф ки, рәһбәр вәзифәләрдә чалышанларын әксәријјәти бу не'мәти анчаг сөздә тәсдиг едир, әмәли ишә кәләндә исә манеәчилик төрәдир. Бизим Тбилисијә олан индики сәфәримиздә төрәдилән манеәләр дә буну сүбут етди.

Әкәр бир халгын нүмајәндәләри гардаш халгын кәдәринә шәрик олмаг үчүн тәшриф бујурурса, бурада нә гәбаһәт вардыр? Мәкәр дәрдә шәрик олмаг халглар достлуғунун әмәли тәзаһүр нишанәләриндән бири дејилми?

Дејиләси сөз чохдур, дәрдимиз бөјүкдүр, һәр ики халгын ән көзәл оғул вә гызлары мәһв олмушлар. Буна үрәкдән јанмамаг мүмкүн дејил. Бир арзуму гејд етмәклә кифајәтләнирәм: арзум будур ки, бизим рәһбәр ишчиләр халгын фикрини, дәрд-сәрини баша дүшсүн, халгла өз араларында јаранмыш бошлуға сон гојмаға гадир олсун, елин-обанын һалына јансын, хејирхаһ ишләрә әнкәл јаратмасынлар.

Күрчү халгынын кәдәринә шәрикәм. Гој бу торпаг бир даһа белә фачиә көрмәсин.

Фәлсәфә кафедрасынын досенти, фәлсәфә елмләри намизәди М. Тејмуров:

— Матәм күнүндә күрчү халгы илә көрүшмәк, һәмрә'ј олмаг, онунла дәрдләримизи бөлүшмәк вә ики бөјүк тарихә малик милләтин кәләчәк достлуг әлагәләрини мөһкәмләтмәк бизә һава су кими вачибдир.

Ону да дејим ки, гардаш халгын јасына, демәк олар ки, бүтүн Азәрбајчан кәлмәк истәјирди. Јалныз ону демәк кифајәтдир ки, Украјнанын Херсон шәһәриндә јашајан һәмјерлимиз алим Фирдовси Сәфәров мә'зунијјәтә кәләркән хәстә атасынын јанына Күрдәмирә кетмәмишдән габаг бизә гошулуб Тбилисијә кәлмишдир. Бураја кәлишмиз о гәдәр гәлбдән иди ки, ишимизә, нијјәтимизә мане олмаг үчүн бизим үчүн ајрылмыш машынын ләғв едилмәсинә бахмајараг биз хүсуси машынлары олан јолдашларын көмәји илә өз нијјәтимизи јеринә јетирдик. Сәрһәддә јенидән манеәләр јаранды. Достлугдан, меһрибанлыгдан дәм вуранлар, сән демә, биздәки кими бурада да вармыш. Дипломатик бәһанәләрлә өзүмүзә јол ачыб бөјүк халг матәм мәрасиминдә фәал иштирак етдик. Чохлу күл эклилләрини шәһидләрин мәһв олдуғу мејдана гојаркән ики халгын нүмајәндәләри көз-көзә кәләндә истәр-истәмәз көз јашларыны сахлаја билмәдик. Санки бу күрчү халгынын дәрдини хејли јүнкүлләшдирди. Бу, бир даһа сүбут етди ки, биз гоншу халглар фитнә-фәсадлара ујмамалы, өз суверенлијимизи горумаг үчүн мөһкәм бирләшмәлијик, хошбәхт һәјат уғрунда мүбаризәдә бәдхаһ гүввәләри биркә дәф етмәлијик.

Руставидә зәһмәткешләрин вә мәктәблиләрин бөјүк митингиндә профессор Н. Казымовун үрәкдән гопан сәси һамыны коврәлтди:

— Мән күрчү халгына демәк истәјирәм: гој сон гәмимиз олсун, достлар!

Институтун мүәллими О. Әлијев:

— Шәрг адәтинә көрә һәмишә гоншу гоншусунун бүтүн јахшы вә пис күнләриндә онун севинчинә вә кәдәринә шәрик олур. Бу бахымдан Азәрбајчан вә күрчү халгларынын гәдим достлуғу мисал ола биләр. Күрчү торпағыны гәм пәрдәси бүрүсә дә онун күнәшли тәбиәти бизи хош сәмасы илә гаршылады.

Бу торпагда јашајан бизим милләтин нүмајәндәләринин гајғыкешлији мәни валеһ етди. Рустави шәһәриндә һәр ики халгын достлуғу, меһрибанлығы ајдын һисс олунур. Биз халгларымызын бирлијини һәр вәчһлә горујуб сахламалыјыг.

Күрчү халгынын кәдәринә шәрикәм.

Алимләрлә бирликдә Бакыдакы 6 нөмрәли поликлиниканын һәким-стоматологу Зәлимхан Мәммәдов да кәлмишди. О өз арзусуну белә ифадә етди:

— Һәм күрчү вә һәм дә Азәрбајчан халглары һүгуги дөвләт вә милли суверенлик уғрунда мүбаризә апарырлар. 9 апрел вә 20 јанвар һадисәләри азадлыг јолунун гаршысында дуран манеәләри ачыг-ашкар һамыја көстәрди. Мәһз буна көрә дә бу јолда — азадлыг јолунда һәр ики халг јанашы аддымламалы, биркә мүбаризә апармалыдыр. Мәнә елә кәлир ки, башга халгын бәдбәхтлији һесабына әлдә едилән азадлығын, милли суверенлијин перспективи јохдур вә о, кеч-тез мәғлубијјәтә уғрамалыдыр.

Бүтүн Азәрбајчан әһалиси вә еләчә дә Күрчүстанда јашајан азәрбајчанлылар күрчү халгынын достлуғуна инанырлар. Биз 9 апрел Тбилиси вә 20 јанвар Бакы һадисәләриндә азадлыг јолунда шәһид оланларын руһларынын шад олмасы наминә, азадлыг вә мүстәгиллик уғрунда вар гүввәмизлә бирликдә мүбаризә апармалыјыг.

Гој шәһидләрин руһу шад олсун!

М. КУЛМӘММӘДОВ.

[illegible] әмәли јолларыны көстәрмишдир, амма арадан ики илә јахын вахт өтмүш, әслиндә исә һеч нә едилмәмишдир. Һәјата кечирилмиш «ән бөјүк» иш тәкчә бундан ибарәтдир ки, партија органларында саһә шө'бәләри ләғв едилмиш, бир дә јенидәнгурманын «өнүндә» кетдијинә көрә партија ишчиләринин маашы артырылмышдыр...

Бу күн али партија рәһбәрлијиндә јенидәнгурманын үнванына тә'рифләр, узаг кечмишин тәнгиди вә кәләчәк үчүн бол-бол вә'дләр кифајәт гәдәрдир, амма јенидәнгурма дөврүндә јол верилмиш сәһвләрә әслиндә гијмәт верилмир. Һеј сүбут етмәјә чалышырлар ки, халг јенидәнгурманын лећинәдир. Бир анлыға дајаныб рәһбәрликдән һеч ким өзүнә белә суал вермир ки, һансы јенидәнгурманын? О јенидәнгурманынмы ки, тәгрибән беш ил әрзиндә халг тәсәррүфатынын бүтүн саһәләриндә, мә'нәвијјатымызда, милли мәсәләләрдә сөзүн әсл мә'насында бөһран јаратмышдыр? Белә һалда халгын адындан чыхыш етмәк, партијанын адына јени-јени ләкәләр кәтирмирми? Һалбуки халг јенидәнгурма дөврүндә сәһвләрә јол вермиш шәхсләрин мүәјјәнләшдирилиб чәзаландырылмасыны тәләб едир.

Партијанын рәһбәрлији алтында баш верән сәһвләр исә сајсыз-һесабсыздыр. Елә көтүрәк спиртли ичкиләр һаггында ганунверичилији, кооперасија һаггында гануну. Әлдә етдијимиз о олду ки, кабабдан тутмуш, танклара (тәсәввүр едирсинизми, кооператив танк һазырлајыб харичә сатаркән јахаланыб!) гәдәр кениш мигјас алан кооперасија көзләндијинә зидд нәтичә верди. ССРИ Дөвләт Аграр-Сәнаје Комитәсинин, мәһсулун дөвләт гәбулу хидмәтләринин јарадылмасына милјонлар хәрчләнди, тә'рифләри јенилик кими көјләрә галдырылды, күтләви информасија васитәләри бу «јениликләри» охучулара чатдырмаға тәләсди. Бирдән дә ајылдыг ки, сән демә, буларын һамысы сәһв имиш, ләғв етмәк лазымдыр!

Ону да көстәрәк ки, 1986-чы илдә тикинтидә тәтбиг едилмиш «јени механизм» дејилән механизм игтисадијјата вә истеһлак базарына бөјүк зијан вурмушдур. Бу, мүфлисләшдиричи, мәсрәфли механизмдир. Онун фәалијјәти нәтичәсиндә дөрд ил әрзиндә тикинтидә баша чатдырылмамыш објектләрин сајы тәкчә дөвләт әсаслы во-

[illegible] вәзифәләрини јеринә јетирә билмәмәси илә әлагәдар олараг ишдән кәнар едилмишдир. Һеч бир ил кечмәмишдир, амма МК-нын һеј'әтиндә јенә дә 38 нәфәр пенсијачы вардыр. МК һеј'әтинин јарысындан чоху 1961—1989-чу илләр әрзиндә мәркәзи органлара дахил олмушдур, һеј'әтин 55 фаизиндән чохунун јашы 60-ы адламышдыр. Бу һеј'әт партијанын е'лан етдији јенидәнгурмаја рәһбәрлик етмәлијди. Сорушулур: МК-нын белә бир һеј'әтини сечмиш партијанын ондан динамизм, ингилаби енержи, чевиклик, јени тәфәккүр көзләмәјә үмиди, һаггы вармы?

Өлкәдә баш верән һадисәләрә МК-нын мүнасибәти чох вахт кечикир вә бу һадисәләрин әһәмијјәтинә ујғун олмур. Хүсусән сијаси гијмәтләрин олмамасы чашгынлыг доғурур. Белә мүһүм мәсәләләрин һәллини тә'хирә салмаг олармы? Милләтләрарасы әдавәти гызышдырмаг үстүндә мәс'улијјәт һаггында ганунлар вар, лакин бу ганунлар тәтбиг едилмир. Чинајәткарлыға гаршы мүбаризәјә даир дә ганунлар вар, лакин бу ганунларын тә'сири бунун учбатындан азалмышдыр ки, һүгуг мүһафизәси органлары гаршысыалынмаз тәнгид атәшинә мә'руз галырлар. Бәјәм буларын гајдаја салынмасы үмдә вәзифәләр дејилми?

Кәнд тәсәррүфаты мәсәләләринә даир Сов.ИКП МК март (1989-чу ил) пленуму аграр-сәнаје комплексинә үстүнлүк вермәк үчүн әмәли олараг нә кими иш көрмүшдүр? Әрзаг програмынын һәллиндә бир ирәлиләјиш һисс олунурму? Күндән-күнә бошалан пиштахталар зәһмәткешләрин көз дағына чеврилмирми? Бу күн адамларын әһвал-руһијјәси, онларын партијаја мүнасибәти бундан билаваситә асылы дејилми?

Даһа бир мәсәлә һаггында демәк истәјирәм. Партија, Сијаси Бүронун үзвләри халг депутатларынын гурултајларында, мәтбуатда кәскин тәнгид едиләндә онлар нијә чавабсыз галырлар? Вә ја Ј. К. Лигачовун үнванына нәләр дејилмәјиб? МК-ја өз нүфузу илә ону мүдафиә етмәли вә әсассыз иттиһамлары рәдд етмәли, ја да тәшкилати нәтичәләр чыхармалыдыр. Бүтүн булар партијаны бәднам етмирми?

Көрүрсүнүзмү, нә гәдәр суаллар вар. Она көрә дә партијанын өзүнү јениләшдирмәк јолунда гәти аддым

[illegible] јахуд орада «бејналмиләлчилијә садиг галан коммунистләрә әлини бүтүн, халгларынын мәнафеји [illegible] дәрәчәдә әзиздир» чүмләси ишләдилир. Белә чыхыр ки, «садиг галмајан коммунистләр дә вардыр». Феврал (1990-чы ил) пленумунда дејилмишдир: «Тәсәррүфатсызлығын биабырчы тәзаһүрләринә даһа дөзмәк олмаз. Фаизләрин күлүнч дәрәчәдә ашағы олдуғу бир шәраитдә кредитләрдән сәмәрә көзләмәјә бизим һаггымыз вармы? Биздә фаизләр елә фаизләрдир ки, һеч јердә, дүнјанын һеч бир өлкәсиндә беләсинә раст кәлмәзсән... Кредитләр өз ишини көрмүр, манат өз ишини көрмүр. Белә олмаз!» Доғурдан да, белә јарамаз! Јахшы ки, пленумда бу е'тираф олунду. Бәјәм, јенидәнгурманын һөкм сүрдүјү беш илдә бу саһәдә бир дәјишиклик етмәк олмазды мы? Јохса булар да «лә'нәтә кәлмиш кечмишин» ајағына јазылмалыдыр?

Бир сөзлә, е'тимад мәсәләси партијанын һәјати мәсәләсидир. Һәр бир рәһбәрин фәалијјәти тәһлил едилиб гијмәтләндирилмәлидир. Гүсурлара, нөгсанлара вә һәтта ишин бәрбад һала салынмасына көрә партија гијмәти верилмәли, күнаһкарлар чәзаландырылмалыдыр. Нәјә көрә тәгсирин һамысы өләнләрин вә лајигли истираһәтә чыханларын үзәринә јыхылмалыдыр? Мәркәзи Комитәнин вә Сијаси Бүронун үзвләринин јенидәнгурма дөврүндә јол вердикләри сәһвләрә онлар пенсијаја чыхдыгдан сонрамы гијмәт вериләчәк?

Елә белә-белә сәһвләр үзүндән әсаслы игтисади ислаһатын һәјата кечирилмәсиндә ләнклик вә гејри-ардычыллыг инфилјасијаны вә гытлығы артырмыш, әһалинин һәјат сәвијјәсини ашағы салмышдыр. Она көрә дә өлкәмиздә вә бир сыра сосиалист өлкәләриндәки һадисәләри нәзәрә алараг, партијамызын бүтөвлүкдә сосиализмин кәләчәк мүгәддәраты мәсәләси ачыг вә ајдын шәкилдә гаршыја гојулмалыдыр. Буна көрә дә биринчи нөвбәдә өлкәдә ичтимаи-сијаси һәрч-мәрчлијин гаршысынын алынмасы үчүн демократија низам-интизамла мүшајиәт олунмалыдыр.

Мүгәддәс НЕМӘТОВ,
Бакы Али Партија Мәктәбинин мә'зуну.

ДЕЈЛ КАРНЕКИ

АДАМЛАРЛА РӘФТАРЫН ӘСАС МЕТОДЛАРЫ

Бәли, беләчә олур инсан тәбиәтинә өзүндән башга кими истәсә күнаһландырмаг хүсусијјәти хасдыр. Һамымыз beләјик. Она көрә дә сабаһ кимисә тәнгид етмәк истәсәк, кәлин Ал Капонени, «Ики тапанча» ләгәбли Кроулини вә Алберт Фоллу хатырлајаг. Кәлин дүшүнәк ки, тәнгид һәмишә евә гајыдан почт көјәрчини кимидир. Дүшүнәк: күнаһландырыб писләмәјә һазырлашдығымыз адам, ајдындыр ки, өзүнә һагг газандырмаға чалышачаг, илк нөвбәдә бизи писләјәчәк вә ја һәлим тәбиәтли Тафт кими дејәчәк: «Баша дүшмүрәм, башга чүр нечә едә биләрдим».

Авраам Линколн 1865-чи ил шәнбә күнү апрелин 15-и сәһәри Бутун она күллә атдығы Форд театры илә үзбәүз јерләшмиш, учуз мебелли отаглардан бириндә өлүм ајағында јатырды. Линколн һәддиндән артыг көдәк чарпајыда кәрнәшди. Чарпајы үзәриндә Роза Бонјорун мәшһур «Ат јармаркасы» рәсминин учуз репродуксијасы асылмышды, мискин газ лампасынын сары ишығы титрәјирди.

Һәрби назир Стентон өлмәкдә олан Линколнун чарпајысы өнүндә деди: «Бурада дүнјанын нә вахтса көрдүјү ән гүсурсуз рәһбәр јатыр».

Адамларла гаршылыглы мүнасибәтләрдә Линколнун мүвәффәгијјәтинин сирри нәдә иди? Мән он ил Авраам Линколнун һәјат јолуну өјрәндим вә «Мәчһул Линколн» адланан китабымын јазылмасына вә көчүрүлмәсинә үч ил вахт сәрф етдим. Белә дүшүнүрәм ки, Линколнун шәхсијјәтини вә аилә һәјатыны мүмкүн гәдәр дәгиг вә әтрафлы өјрәндим. Линколнун адамларла үнсијјәтдә истифадә етдији үсуллары ајрыча тәдгиг етдим. О, тәнгидлә мәшғул олмағы өзүнә рәва көрүрдүмү? Әлбәттә. Кәнч олуб Индиана штатындакы Пичон-Крик вадисиндә јашајаркән әтрафдакыларын үнванына нәинки јалныз тәнгиди гејдләр сөјләјир, һәм дә онлары лаға гојан мәктублар вә ше'рләр јазыр, кәнд јолларына сәпәләјирди. Бурада исә һәмин мәктублары вә ше'рләри јәгин ки, тапмалы идиләр. Бу чүр мәктублардан бири үнван саһиби тәрәфиндән бүтүн өмрү боју кизли сахланмыш инчиклик јаратмышды.

Линколн Спрингфилдә, Иллинојс штатында тәчрүбә кечән вәкил оландан сонра белә гәзетләрдә дәрч етдирдији мәктубларында өз рәгибләринә ачыг һүчум чәкирди. Лакин бир дәфә лап аг еләди.

1842-чи илин пајызында «Спрингфилд чорнел» гәзетиндә дәрч олунмуш имзасыз мәктубунда шөһрәтпәрәст, тачавүзкар әһвал-руһијјәли сијасәтчи, Чејмс Шилдс адлы ирландијалыны чох гәзәблә лаға гојду. Бүтүн шәһәр гаһгә-

Ханым Линколн вә башга бириси чәнублулар барәсиндә кәскин сөз сөјләјәндә Линколн дејирди: «Онлары тәнгид етмәјин, бу чүр вәзијјәтдә биз дә ејнән беләчә едәрдик».

Јенә дә кiминсә нә вахтса тәнгид үчүн бәһанәси олубса, о да Линколндур. Тәкчә бир мисал кәтирәк. Һеттисберг јанында дөјүшләр 1863-чү ил ијул ајынын илк үч күнү әрзиндә давам етди. Ијулун 4-ү кечәси, мисли көрүнмәмиш дашгын нәтичәсиндә һәр јер су алтында галан заман кенерал Ли чәнуба тәрәф кери чәкилмәјә башлады. О, мәғлуб олмуш ордусу илә Потомак чајына чатаркән гаршысында кечилмәси мүмкүн олмајан дашыб-чошмуш чај көрдү, архада исә мүзәффәр федерал орду дururду. О, тәләјә дүшмүшдү, бурадан гуртулуш јох иди. Линколн буну баша дүшүрдү. Онун гаршысында Линин ордусуну әсир алмаг вә елә бурадача мүһарибәни гуртармаг үчүн чох көзәл, көјдәндүшмә, әлверишли имкан јаранмышды. Буна көрә дә бөјүк үмиддән руһланмыш Линколн Мидә әмр етди ки, һәрби шураны чағырмасын, дәрһал Линин ордусуна һүчум чәксин. О өз әмрини телеграм васитәсилә верди, бунун ардынча исә Милин јанына хүсуси гасид көндәриб дәрһал әмәлијјатлара башламағы тәләб етди.

Бәс кенерал Мид нечә һәрәкәт етди? О, тапшырыланын тамамилә әксини еләди. Линколнун әмрини бирбаша позараг һәрби шура чағырды, лакин гәтијјәтсизлик көстәриб, мәсәләни узатды. Телеграфла һәр чүр бәһанәләр көндәрир вә Лијә һүчумдан гәти имтина едирди. Ән нәһајәт, чајда су азалды вә Ли өз ордусу илә Потомакдан кери чәкилди.

Линколн гәзәбләнмишди. О өз оғлу Робертә деди: «Бу нә демәкдир? Улу танры, бу нә демәкдир? Онларын әлимизә кечмәләри үчүн јалныз әлләримизи ирәли узатмаг кифајәт иди? Лакин мәним дедијим вә етдијим һеч нә ордумузу јериндән тәрпәнмәјә мәчбур едә билмәди. Јаранмыш вәзијјәтдә истәнилән кенерал Лини мәғлубијјәтә уғрада биләрди. Әкәр мәнораја кетсәјдим, ону өзүм дармадағын едәрдим!»

Һәддиндән артыг мә'јус олмуш Линколн отуруб Мидә ашағыдакы мәктубу јазды. Јаддан чыхармајын ки, һәјатынын һәмин дөврүндә о өз ифадәләриндә сон дәрәчә мүлајим вә тәмкинли иди. Она көрә дә Линколнун 1863-чү илдә јаздығы бу мәктуб шиддәтли төһмәтә бәрабәр иди. Будур мәктуб:

«Әзиз кенерал!

Елә һесаб едирәм ки, Линин кери чәкилмәси илә әлагәдар бәдбәхтлијин бүтүн мигјасларыны Сиз тәсәввүр етмирсиниз. Ону асанлыгла әлә кечирә биләрдик вә бу, сон вахтлардакы дикәр мүвәффәгијјәтләримизлә јанашы, мүһарибәјә сон гојарды. Инди исә мүһарибә

түнлүклә бәһрәсиз олур.

Теодор Рузвелт дејирди ки, о, президент кими мүрәккәб проблемлә үзләшәркән, адәтән архаја ганрылар вә Линколнун Аг евдә јазы масасы үстүндә асылмыш бөјүк портретинә бахыб өз-өзүндән сорушарды: «Линколн мәним вәзијјәтимдә оларса, нә едәрди? Проблеми нечә һәлл едәрди?».

Нөвбәти дәфә, биздә кiминсә дәрсини вермәк һәвәси ојананда, кәлин чибимиздән 5 долларлыг кағыз пул чыхарыб, бурада Линколнун шәклинә бахаг вә өзүмүзә суал верәк: «Бу проблем Линколнун гаршысында дурсајды, о нә едәрди?».

Дәјишдирмәк, дүзәлтмәк вә тәкмилләшдирмәк истәдијимиз кими исә танырсынызмы? Чох јахшы! Чох көзәл! Мән бүтүнлүклә бунун тәрәфдарыјам. Лакин нә үчүн өзүмүздән башламајаг? Бу, сырф худбинлик бахымындан башгаларыны тәкмилләшдирмәјә чәһд көстәрмәкдән даһа сәрфәлидир. Өзү дә даһа тәһлүкәсиздир.

Браунинг демишдир: «Мүбаризә инсанын өз дахилиндә башланырса, демәли, инсан нәјәсә дәјәр». Ола билсин, өзүнүтәкмилләшдирмә просеси милада гәдәр вахтынызы алачагдыр. Сонра исә бајрамда јахшы истираһәт едәр вә үзүмүзә кәлән или өзүнүзү дүзәлтмәјә вә башгаларынын тәнгидинә һәср едәрсиниз.

Лакин әввәлчә өзүнүз тәкмилләшин.

Конфуси демишдир: «Әкәр өз гапынызын ағзы тәмизләнмәмишсә, гоншунун дамынын үстүнү гар басдығындан шикајәтләнмәјин».

Һәлә чаван олуб адамларда тәәссүрат јаратмаға тә'кидлә чалышаркән вахтилә Американын әдәби үфгүндә ајдынча сечилән јазычы Ричард Һардинг Девисә сарсаг бир мәктуб јаздым. Журнала јазычылар барәсиндә мәгалә һазырлајырдым вә Девисдән мәнә өз иш үсулу һаггында данышмасыны хаһиш етдим. Бундан бир нечә һәфтә әввәл кимдәнсә белә бир гејди олан мәктуб алмышдым: «Диктә едилмишдир, лакин охунмамышдыр». Бу мәнә күчлү тә'сир көстәрди. Гәрара алдым ки, мәктубун мүәллифи чох бөјүк, мәшғул вә вачиб адам олмалыдыр. Мән һеч дә мәшғул дејилдим, лакин Ричард Һардинг Девисә тә'сир көстәрмәји чох истәјирдим вә она көрә дә гысача мәктубуму бу сөзләрлә битирдим: «Диктә едилмишдир, лакин охунмамышдыр».

Бу мәктуба чавабда өзүнү чәтинлијә салмады. Садәчә олараг мәним гејдимин көндәләнинә сәлигәсиз ашағыдакы сөзләри јазыб өзүмә гајтарды: «Сәфеһ эдаларынызда өзүнүзү өтүб кечмишсиниз». Доғрудур, кобуд сәһвә јол вермишдим вә ајдындыр ки, онун тәнбеһинә лајиг идим. Лакин инсана хас олан хүсусијјәт кими, һиддәтләндим. О гәдәр һиддәтләндим ки, он ил сонра Девисин өлүмүндән хәбәр тутдугда хатырладығым јеканә шеј онун мәни инчитмәси олду. Буну исә е'тираф етмәјә утанырам.

Ола билсин, он илләр боју вә өләнәдәк бизи дидишдирән инчиклик һиссиндән сабаһ јаха гуртармаг истәјириксә, кәлин тәнгидин нә дәрәчәдә һаглы олмасына бахмајараг, бир гәдәр чидди өзүнүтәнгидлә мәшғул олаг.

Адамларла гаршылыглы мүнасибәтләриниздә мәнтиги дүшүнән мәхлугларла дејил, өз һәрәкәтләриндә емосионал, хурафатчы, худпәсәнд вә лоғга олан јаранмышларла иш көрдүјүнүзү јаддан чыхармајын.

Тәнгид исә гүрурун барыт анбарында партлајыш төрәдә биләчәк тәһлүкәли гығылчымдыр. Бә'зи һалларда һәмин партлајыш өлүмү сүр'әтләндирир. Мәсәлән, кенерал Леонард Вуд тәнгидә мә'руз галыб орду илә Франсаја јолланмаг ичазәси ала билмәмишди. Кенералын һејсијјәтинә тохунан бу зәрбә, ајдындыр ки, онун өмрүнү гысалтмыш-

АБШ гастролу

АБШ-да Ш. Руставели адына Тбилиси Драм Театрынын гастрол сәфәри давам едир. Актјорлар Нју-Јоркун «Мачестик» театрынын сәһнәсиндә чыхыш едәрәк «Крал Лир» әсәрини тамашачыларын мүһакимәсинә вермишләр.

Шәкилдә: «Крал Лир» тамашасында баш ролун ифачысы Рамаз Чхиквадзе американлы тамашачыларын тәбрикләрини гәбул едиркән.

Фото А. Рухадзениндир.

(Күрчинформун фотохроникасы).

Сүрүчүләр, сајыгглығы артырын!

Сон вахтлар республикамызда јол-нәглијјат һадисәләринин гаршысынын әввәлчәдән алынмасы саһәсиндә мүхтәлиф профилактик тәдбирләр көрүлмәсинә бахмајараг, тәәссүф ки, вәзијјәт јенә дә ачыначаглы һалда галмагдадыр. Бир чох башабәла сүрүчүләр сүкан архасында әјләшән кими, демәк олар ки, јердә олдуғуну унудур, көјлә әлләшир, машынын сүр'әтини мүмкүн гәдәр артырмагла өз «шүчаәтләрини» нүмајиш етдирмәјә чәһд көстәрирләр. Тәбиидир ки, белә «гәһрәманлыглар» әксәр һалларда фачиә илә нәтичәләнир.

Чари ил мартын 22-дә Новороссијск — Тбилиси — Бакы јолунун 758 километрлијиндә, Хашури рајонунун Агареби кәнди јахынлығында Тбилиси шәһәриндәки әһалијә мәишәт хидмәти идарәсинин радиотехники, Вазисубанинин 3-чү микрорајонундакы II мәһәлләнин 7-чи корпусунда јашајан Константин Николајевич Акрин өзүнә мәхсус олан «Запорожетс» маркалы, я 0665 ГГ нөмрәли автомобили јүксәк сүр'әтлә идарә едәркән ону бөјүк зәрбә илә ағача вурмушдур. Нәтичәдә һәмин үнванда јашајан Валентина Михајловна

чаури гәсәбәсинин сакини, Москва Кәнд Тәсәррүфаты Институтунун тәләбәси Едмар Ревазович Беридзенин идарә етдији ГАЗ-24 маркалы, г 8948 ГГ нөмрәли автомобиллә тоггушмушдур. Нәтичәдә Е. Беридзе ағыр бәдән хәсарәти алараг рајон хәстәханасына апарылмышдыр. Сырави әскәр Жалемов һәбсә алынмышдыр. Јенә дә һәмин күн саат 20.30 дәгигә радәләриндә Гори рајонунун Никози кәнди јахынлығында сүрүчү Хвича Вахтангович Чанонашвилинин идарә етдији ВАЗ-2107 маркалы, в 2826 ГГ нөмрәли автомобил чевриләрәк Лиахви чајына дүшмүшдүр. Нәтичәдә һәмин машында әјләшмиш сәрнишин Зураб Кеоркијевич Амашукели һадисә је-

ЈОЛ-НӘГЛИЈЈАТ ҺАДИСӘЛӘРИНӘ ГАРШЫ ЕЛЛИКЛӘ МҮБАРИЗӘ АПАРМАЛЫ!

риндә һәлак олмуш, сүрүчү исә ағыр бәдән хәсарәти алдығындан Схинвали вилајәт хәстәханасына апарылмышдыр. Ону да гејд етмәк лазымдыр ки, Хвича Вахтангович Чанонашвили Гори шәһәр дөвләт

рын сајыны истәнилән гәдәр артырмаг мүмкүндүр.

Бу јахынларда Тбилиси шәһәриндә республиканын партија, совет, һәмкарлар иттифаглары вә комсомол тәшкилатлары ишчиләринин, тәсәррүфат рәһбәрләринин, сүрүчүләрин иштиракы илә кечирилмиш јол-нәглијјат һадисәләринин тәһлилинә вә онларын гаршысынын алынмасы проблемләринә һәср олунмуш мүшавирәдә мәјз сүрүчүләрин интизамынын, сајыглығынын артырылмасына, чинајәткарлар барәсиндә чидди чәза тәдбирләри көрүлмәсинә мүһүм диггәт јетирилмишдир. Мүшавирәни Республика Дөвләт Автомобил Мүфәттишлијинин рәиси К. Синсадзе апармышдыр. Чыхыш едәнләр республиканын автомобил јолларында гәзалара, сүкан архасында сәрхош, башабәла сүрүчүләрин әјләшмәсинә јол вермәмәк үчүн мүхтәлиф тәклифләр ирәли сүрмүшләр. Чәза тәдбирләри арасында јол һәрәкәти гајдаларыны позан сүрүчүләрин бөјүк мәбләғдә чәримә едилмәси, һәмин мәбләғин 1.000 манатадәк чатдырылмасы, бә'зи һалларда исә һәтта сүрүчүләр вәсигәсиндән мәһрум едилмәси нәзәрдә тутулмушдур.

Әлбәттә, чәза тәдбири му-

малы идиләр. Бу чүр мәктублардан бири үнван саһиби тәрәфиндән бүтүн өмрү боју кизли сахланмыш инчиклик јаратмышды.

Линколн Спрингфилдә. Иллинојс штатында тәчрүбә кечән вәкил оландан сонра белә гәзетләрдә дәрч етдирдији мәктубларында өз рәгибләринә ачыг һүчум чәкирди. Лакин бир дәфә лап аг еләди.

1842-чи илин пајызында «Спрингфилд чорнел» гәзетиндә дәрч олунмуш имзасыз мәктубунда шөһрәтпәрәст, тәчавүзкар әһвал-руһијјәли сијасәтчи, Чејмс Шилдс адлы ирландијалыны чох гәзәблә лаға гојду. Бүтүн шәһәр гәһгәһә чәкди. Дәјмәдүшәр вә дикбаш Шилдс гәзәбиндән чошуб-дашырды. Ирландијалы мәктубу јазаны мүәјјәнләшдирди, ата миниб Линколнун јанына јолланды вә ону дуелә чағырды. Линколн савашмаг истәмирди, белә ки, дуелин әлејһдары иди, бу һалда өз шәрәфинә зијан вурмамаг үчүн чағырышдан јајына билмәди. Она силаһ сечмәк имканы верилди. Әлләри чох узун олдуғундан сүвари гәмәсини сечди вә Уест-Појнтун мә'зунундан һәмин силаһы ишләтмәк һаггында бир нечә дәрс алды. О вә Шилдс тә'јин олунмуш күндә Миссисипи чајынын гумлу саһилиндә көрүшдүләр вә вурушмаға һазырлашдылар. Лакин онларын шаһидләри сон дәгигәдә ишә гарышыб дуели дајандырдылар.

Бу, Линколнун һәјатында ән кәдәрли епизод олмуш вә адамларла рәфтар сәнәтиндә онун үчүн əвәзсиз дәрс ролуну ојнамышдыр. Бундан сонра Линколн һеч вахт тәһгиредичи мәктублар јазмамышдыр. Бундан сонра һеч вахт һеч кәси лаға гојмамышдыр. Бу вахтдан сонра, демәк олар, һеч вахт һеч кәси һәјинсә үстүндә тәнгид етмәмишдир.

Вәтәндаш мүһарибәси дөврүндә Линколн Потомак ордусунун команданы вәзифәсинә, дәфәләрлә јени кенераллары тә'јин едирди вә онлардан һәр бири — Мак-Клеллан, Поуп, Бернсајд, Һукер, Мид — өз вәзифәсинин өһдәсиндән сон дәрәчә чох пис кәлирди ки, бу да Линколну үмидсиз вәзијјәтә салырды. Өлкәнин јарысы бу фәрсиз кенераллары амансызчасына писләјирди, лакин Линколн әмин-аманлығы горујуб-сахлајырды — «кимәсә гәзәбләнмәдән вә һамыја мәрһәмәт һисси бәсләнмәклә». Онун севимли мәсәләләриндән бири белә иди: «Өзкәни писләмәјин, сизи дә писләмәзләр».

(Әввәли гәзетимизин 10 апрел тарихли нөмрәсиндә).

колн отуруб Мидә ашағыдакы мәктубу јазды. Јаддан чыхармајын ки, һәјатынын һәмин дөврүндә о өз ифадәләриндә сон дәрәчә мүлајим вә тәмкинли иди. Она көрә дә Линколнун 1863-чү илдә јаздығы бу мәктуб шиддәтли төһмәтә бәрабәр иди. Будур мәктуб:

«Әзиз кенерал!

Елә һесаб едирәм ки, Линин кери чәкилмәси илә әлагәдар бәдбәхтлијин бүтүн мигјасларыны Сиз тәсәввүр етмирсиниз. Ону асанлыгла әлә кечирә биләрдик вә бу, сон вахтлардакы дикәр мүвәффәгијјәтләримизлә јанашы, мүһарибәјә сон гојарды. Инди исә мүһарибә гејри-мүәјјән мүддәтә узана биләр. Әкәр Сиз өтән базар ертәси Лијә инамла һүчум етмәји бачармадынызса, буну инди, онун чајын чәнубунда олдуғу бир заманда, о заман малик олдуғунуз гошунларын үчдә икисини дөјүшә апара биләчәјинизи нәзәрә алсаг, нә едә биләрсиниз? Инди Сизин чох шејә наил олачағыныза инанмаг ағылсызлыг оларды. Мән инди буну көзләмирәм. Сиз ән көзәл имканы әлдән вердиниз вә мән бундан сон дәрәчә дилхорам».

Сизчә, Мид мәктубу охујандан сонра нә етди?

Мид мәктубу көрмәди, чүнки Линколн ону көндәрмәди. Һәмин мәктуб президентин өлүмүндән сонра кағызларын ичәрисиндән тапылды.

Белә һесаб едирәм ки, Линколн мәктубу јазыб, — бу, јалныз мүлаһизәдир — пәнчәрәјә бојланды вә өз-өзүнә деди: «Бир дәгигә. Бәлкә бу гәдәр тәләсмәмәлијәм. Бурада, Ағ евин сакитлијиндә отуруб һүчума башламаг барәсиндә Мидә әмр вермәк мәнә сон дәрәчә асандыр, лакин Һеттисбергдә олуб сон бир һәфтәдә Мидин көрдүјү гәдәр ган көрмүш олсајдым, јараланаларын вә өлүм ајағында оланларын инилтиләри вә күчлү гышгыртылары гулагларымы батырсајды, ола билсин ки, мән дә һүчума башламаға чәһд көстәрмәздим. Әкәр мән дә Мид кими ағчијәр олсајдым, бәлкә, мән дә онун кими һәрәкәт едәрдим. Һәр һалда иш көрүлмүшдүр. Мәктубу көндәрсәм, бу үрәјими сакитләшдирәр, лакин Миди өзүнә һагг газандырмаға чәһд көстәрмәјә мәчбур едәр. О мәни күнаһландырмаға чалышар. Бу, хошакәлмәз емосијалар јарадар, командан кими сонракы хидмәтинә мәнфи тә'сир көстәрәр вә ола билсин, ону ордудан кетмәјә мәчбур едәр».

Беләликлә, артыг дедијим кими, Линколн мәктубу кәнара гојду, чүнки өзүнүн ачы тәчрүбәсиндән билирди ки, кәскин тәнгид вә тәнбеһләр аз гала бүсә, кәлин тәнгидин нә дәрәчәдә һаглы олмасына бахмајараг, бир гәдәр чидди өзүнүтәнгидлә мәшғул олаг.

Адамларла гаршылыглы мүнасибәтләриниздә мәнтиги дүшүнән мәхлугларла дејил, өз һәрәкәтләриндә емосионал, хурафатчы, худпәсәнд вә лоғға олан јаранмышларла иш көрдүјүнүзү јаддан чыхармајын.

Тәнгид исә гүрурун барыт анбарында партлајыш төрәдә биләчәк тәһлүкәли гығылчымдыр. Бә'зи һалларда һәмин партлајыш өлүмү сүр'әтләндирир. Мәсәлән, кенерал Леонард Вуд тәнгидә мә'руз галыб орду илә Франсаја јолланмаг ичазәси ала билмәмишди. Кенералын һејсијјәтинә тохунан бу зәрбә, ајдындыр ки, онун өмрүнү гысалтмышды.

Бир вахтлар инкилис әдәбијјатынын бәзәји, ән јахшы роман мүәллифләриндән бири олан, һәссас Томас Һардинин үнванына кәскин тәнгид ону беллетристик әсәрләр јазмагдан һәмишәлик әл чәкмәјә мәчбур етмишди. Тәнгид инкилис шаири Томас Чаттертону өзүнү өлдүрмәјә кәтириб чыхармышды.

Кәнчликдә нәзакәтсиз олан Бенчамин Франклин[1] сонралар адамларла мүнасибәтдә о гәдәр мәһарәт вә усталыгла һәрәкәт етмишди ки, о, Американын Франса сәфири тә'јин олунмушду. Мүвәффәгијјәтинин сирри нәдә олмушдур? О билдирмишдир: «Һеч ким һаггында пис сөз демәјәчәк, һәр бир адам һаггында јалныз јахшы шејләр данышачағам.»

Истәнилән сарсаг тәнгид едә биләр, писләјә биләр вә наразылығыны билдирәр — сарсагларын әксәријјәти елә белә дә едирләр.

Лакин анламаг вә мәрһәмәтли олмаг үчүн күчлү хасијјәт вә дөзүм тәләб едилир.

Карлејл дејир: «Бөјүк адамын бөјүклүјү кичик адамларла рәфтарында ашкара чыхыр».

Адамлары писләмәк әвәзинә кәлин онлары баша дүшәк. Онларын нә үчүн башга чүр јох, мәһз бу чүр һәрәкәт етдикләрини тәсәввүр етмәјә чалышаг. Бу тәнгидлә мәшғул олмагдан даһа мараглыдыр, инсанда әтрафдакылара һүсн-рәғбәти, дөзүмү вә хејирхаһлығы инкишаф етдирир. «Һәр шеји баша дүшмәк һәр шеји бағышламаг демәкдир».

Һәким Чонсонун тәсдиг етдији кими, «аллаһын өзү инсаны өмрүнүн сон күнүнәдәк писләмәк нијјәтиндә дејилдир».

Буну биз нә үчүн етмәлијик?

---

1 Рус әдәбијјатында вә тәрчүмәләрдә чох вахт Вениамин Франклин верилир.

Тәрчүмә едәни:
Һәмид ВӘЛИЈЕВ.

(Арды вар).

...јары ил мартын 22-дә Новороссијск — Тбилиси — Бакы јолунун 758 километрлијиндә, Хашури рајонунун Агареби кәнди јахынлығында Тбилиси шәһәриндәки әһалијә мәишәт хидмәти идарәсинин радиотехники, Вазисубанинин 3-чү микрорајонундакы II мәһәлләнин 7-чи корпусунда јашајан Константин Николајевич Акрин өзүнә мәхсус олан «Запорожетс» маркалы, я 0665 ГГ нөмрәли автомобили јүксәк сүр'әтлә идарә едәркән ону бөјүк зәрбә илә ағача вурмушдур. Нәтичәдә һәмин үнванда јашајан Валентина Михајловна Акрина вә Схнети күчәсиндәки 2 нөмрәли евдә јашајан Амберги Бејканович Пајчадзе ағыр бәдән хәсарәти алмышлар. Онлар Сурами травмотоложи хәстәханасына апарылмышлар.

Елә һәмин күн Болниси рајонунда да Хәлил Һалеј оғлу Мирзәјевин сәһләнкарлығы нәтичәсиндә белә бир һадисә баш вермишдир. О, сүрүчү вәсигәси олмадан Гуламәли Әләндәр оғлу Мирзәјевә мәхсус ВАЗ-2101 маркалы, ж 8477 ГР нөмрәли автомобили идарә едәркән диггәтсизлијә јол верәрәк машыны Азәрбајчан ССР Кәнчә шәһәринин Ленин күчәсиндәки 15 нөмрәли евдә јашајан Азәр Намазовун үстүнә сүрмүш вә она ағыр бәдән хәсарәти јетирмишдир. Зәрәрдидә рајон хәстәханасына апарылмышдыр. Бағышланмаз, чәһәт исә бурасыдыр ки, Хәлил Мирзәјев зәрәрдидәјә көмәк көстәрмәк, ону тә'чили сурәтдә хәстәханаја чатдырмаг әвәзинә гачыб кизләнмәји үстүн тутмушдур.

Мартын 23-дә Хашури — Боржоми јолунун 18 километрлијиндә, сәһәр саат 8.30 дәгигә радәләриндә Јури Алексејевич Топурија идарә етдији ВАЗ-2121 маркалы, в 1612 ГГ нөмрәли автомобили гаршыдан кәлән, Нино Васијевна Мамаладзеја мәхсус олан вә е'тибарнамә илә Шалва Гаврилович Чинчвеладзенин идарә етдији ВАЗ-21036 маркалы, м 3322 ГГ нөмрәли автомобиллә тоггушдурмушдур. Нәтичәдә биринчи автомобилин сүрүчүсү бәдән хәсарәти алмыш вә рајон хәстәханасына апарылмышдыр. Елә һәмин күн Батуми шәһәриндәки Фрунзе вә Гогебашвили күчәләринин кәсишдији јердә Батуми гарнизонундакы 58179 нөмрәли һәрби һиссәјә мәхсус олан вә сырави әскәр Јермик Аманкәлди Жалемовун идарә етдији ГАЗ-66 маркалы, 8193 МР нөмрәли автомобил Хелвачаури рајонундакы Махин...

...ы чевриләрәк Лиахви, чајына дүшмүшдүр. Нәтичәдә һәмин машында әјләшмиш сәрнишин Зураб Кеоркијевич Амашукели һадисә је-

ЈОЛ-НӘГЛИЈЈАТ ҺАДИСӘЛӘРИНӘ ГАРШЫ ЕЛЛИКЛӘ МҮБАРИЗӘ АПАРМАЛЫ!

риндә һәлак олмуш, сүрүчү исә ағыр бәдән хәсарәти алдығындан Схинвали вилајәт хәстәханасына апарылмышдыр. Ону да гејд етмәк лазымдыр ки, Хвича Вахтангович Чанонашвили Гори шәһәр дөвләт сығорта идарәсинин инспекторудур. О, сајғысыз сүрүчүләри интизама дә'вәт етмәк, бәдбәхт һадисәләрин гаршысынын алынмасы уғрунда мүбаризә апаранларын өн сыраларында аддымламаг әвәзинә өзү интизам позучуларындан биринә чеврилмишдир.

Рустави шәһәринин сакини, 1972-чи илдә анадан олмуш Рустави металлуркија заводунун фәһләси Серкеј Владимирович Применко мартын 24-дә Рустави — Чандар јолунун 10 километрлијиндә өзүнә мәхсус олан «Восход» маркалы, 4989 ГРВ нөмрәли мотосикли јүксәк сүр'әтлә идарә едәрәк јол һәрәкәти гајдаларыны позмуш, ону гаршыдан кәлән, Ариф Гулу оғлу Новрузова мәхсус, е'тибарнамә илә Елфур Новруз оғлу Аллаһјаровун идарә етдији ВАЗ-2101 маркалы, р 0879 ГГ нөмрәли машынла тоггушдурмушдур. Нәтичәдә С. Применко ағыр бәдән хәсарәти алараг Гардабани рајон хәстәханасына апарылмышдыр.

1 апрел алдатма күнүдүр, — дејирләр. Лакин һәмин күн Агара гәсәбәси јахынлығындан кечән јолда баш вермиш ағыр һадисә тәәссүф ки, доғру олмушдур. Агара дәмир-бетон мә'мулатлары заводунун сүрүчүсү, һәмин гәсәбәнин сакини Давид Кеоркијевич Келашвили Шалвер Мамантович Зугбајаја мәхсус олан ВАЗ-2109 маркалы, л 8672 ГГ нөмрәли автомобили идарә едәркән јол һәрәкәти гајдаларыны кобуд сурәтдә позараг ону Өмәр Кеоркијевич Пераниндзеја мәхсус олан ВАЗ-2103 маркалы, м 6515 нөмрәли автомобиллә тоггушдурмушдур. Нәтичәдә икинчи автомобилин сүрүчүсү, онун саһиби вә икинчи сәрнишин Коба Резојевич Клибадзе ағыр бәдән хәсарәти алараг Сурами травмотоложи хәстәханасына апарылмышлар.

Тәәссүф ки, белә фактла...

...рүлмәсинә мүнтәзәм нәзарәт јетирилмишдир. Мүшавирәни Республика Дөвләт Автомобил Мүфәттишлијинин рәиси К. Синсадзе апармышдыр. Чыхыш едәнләр республиканын автомобил јолларында гәзалара, сүкан архасында сәрхош, башабәла сүрүчүләрин әјләшмәсинә јол вермәмәк үчүн мүхтәлиф тәклифләр ирәли сүрмүшләр. Чәза тәдбирләри арасында јол һәрәкәти гајдаларыны позан сүрүчүләрин бөјүк мәбләғдә чәримә едилмәси, һәмин мәбләғин 1.000 манатадәк чатдырылмасы, бә'зи һалларда исә һәтта сүрүчүләр вәсигәсиндән мәһрум едилмәси нәзәрдә тутулмушдур.

Әлбәттә, чәза тәдбири мүәјјәнләшдириләркән, чәримә тә'јин едиләркән баш вермиш һадисә әтрафлы саф-чүрүк едилмәлидир. Лакин унутмаг олмаз ки, һеч бир чәза тәдбири артыг баш вермиш һадисәнин гаршысыны алмаға гадир дејилдир. Буна көрә дә үзүмүзү һамыја — пијадалара, автомобил сүрүчүләринә, ичтимаијјәтә тутуб дејирик: әзиз вәтәндашлар, өзүнүзүн, јахын адамларынызын, башгаларынын һәјатынын тәһлүкә гаршысында галмамасы үчүн сајыглығынызы артырын. Јол һәрәкәти гајдаларынын позулмасына, автомобил гәзалары баш вермәсинә гаршы елликлә мүбаризә апарын.

Н. НӘСИБОВ.

Марнеули рајонундакы Кешәли орта мәктәбинин педагожи коллективи иш јолдашлары Назилә Аллаһвердијеваја гардашы — Гардабани рајонундакы Поничала кәндинин сакини

Исмајыл ОРУЧӘЛИ ОҒЛУНУН

вахтсыз вә фачиәли сурәтдә һәлак олмасы мүнасибәтилә кәдәрләндијини билдирир вә мәрһумун аиләсинә дәрин һүзнлә башсағлығы верир.

«Совет Күрчүстаны» гәзетинин коллективи редаксијанын әмәкдашы Н. Әлијевә нәнәси

НАБАТЫН

вәфаты мүнасибәтилә кәдәрләндијини билдирир вә мәрһумун аиләсинә дәрин һүзнлә башсағлығы верир.

...дактор
...СУЛЕЈМАНОВ.

РЕДАКСИЈАНЫН ҮНВАНЫ

СОВЕТ КҮРЧҮСТАНЫ

380096, Тбилиси-96,
Ленин күчәси, 14.

МӘ'ЛУМАТ ҮЧҮН 93-97-80

ТЕЛЕФОНЛАР

- Редактор муавини — 93-58-86
- Мәс'ул катиб — 93-56-70
- Мәс'ул катибин муавини — 93-97-86
- Партија һәјаты шө'бәси — 99-61-57
- Кәнд тәсәррүфаты шө'бәси — 93-63-11
- Елм вә мәдәнијјәт шө'бәси — 99-68-23
- Сәнаје, нәглијјат вә мал дөврijјәси шө'бәси — 99-68-23
- Мәктублар вә күтләви иш шө'бәси — 93-97-84
- Әдәбијјат, инчәсәнәт вә мәдәнијјәт бөлмәси — 93-31-78
- Мүхбирләр — 93-98-22
- Корректорлар — 93-97-89
- Бурахычы — 93-97-25
- Макина бүросу — 93-97-87
- Гонорар шө'бәси — 93-93-95

МҮХБИР МӘНТӘГӘЛӘРИ

- Марнеули — 2-22-08
- Гардабани — 25-11
- Болниси — 2-32-02
- Дманиси — 2-19-60

Е'ланлар гәбулу 93-93-86

ИНДЕКС 68444

ГӘЗЕТ ҺӘФТӘДӘ 3 ДӘФӘ ЧЫХЫР

Тәрәфиндән тәсдиг үсулу илә гәзет корпусунда (Хошараули күчәси, 23) чап олунур. Күрчүстан КП МК Нәшријјаты 380096, Тбилиси-96, Ленин күчәси, 14. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 УЕ 04481